

Eesti Rahvusraamatukogu

Majandusaasta aruanne

01.01.2025 - 31.12.2025

Registrikood:	74000139
Aadress:	Tõnismägi 2, Tallinn, 10122
Telefon (info):	372 630 7100
Elektronpost:	info@rara.ee
Kodulehekülg:	www.rara.ee
Peadirektor:	Martin Öövel
Audiitor:	KPMG Baltics OÜ

SISUKORD

TEGEVUSARUANNE	4
1. Aasta lühiülevaade	4
2. Rahvusraamatukogu hoone rekonstrueerimine	6
3. Eesti Raamatu Aasta, Eesti raamat 500.....	8
4. Raamatukoguvõrgu arendus- ja kompetentsikeskus	9
4.1. Üleriigiline laenutusteenus MIRKO	10
4.2. Raamatukogude statistika	13
4.3. Andmehaldus	13
4.4. Digihumanitaaria ja andmete kättesaadavaks tegemine.....	13
4.5. Raamatukoguvõrgu täiendus- ja kutsekoolitus.....	14
5. Raamatukogu kasutamine.....	15
5.1. Külastused	15
5.2. Soovitus- ja rahuloluindeks	15
5.3. Raamatukoguteenuste kasutajaks registreerumine	15
5.4. Teavikute laenutamine.....	17
5.5. Päringutele vastamine.....	19
5.6. RaRa digiteenused: DIGAR ja DIGARi Eesti artiklite portaal.....	20
6. Kogud ja säilitamine	20
6.1. Kogude komplekteerimine	21
6.2. Teenused kirjastajatele: säilituseksemplaride keskus ja standardnumbrite väljastamine	21
6.3. Kataloogimine ja rahvusbibliograafia.....	22
6.4. Digitaalarhiiv DIGAR ja veebiarhiiv.....	22
6.5. Digiteerimine	24
6.6. Autoriõiguste tuvastamine, kogude kättesaadavuse suurendamine	25
6.7. Füüsiliste kogude säilitamine	25
7. Sotsiaalia ja humanitaaria infokeskus	26
8. Pimedate raamatukogu.....	28
9. Hoiuraamatukogu.....	28
10. Hariduskeskus.....	29
11. Digipööre, RaRa arendusportfelli ülevaade	30
12. Organisatsioon ja personal.....	31
13. Rahvusvaheline koostöö	33
Raamatupidamise aastaaruanne.....	35
Bilanss	35
Tulemiaruanne.....	36
Rahavoogude aruanne	37
Netovara muutuste aruanne	38
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted.....	39
Lisa 2 Raha.....	43
Lisa 3 Finantsinvesteeringud.....	43
Lisa 4 Nõuded ja ettemaksud	44
Lisa 5 Maksud	44
Lisa 6 Materiaalne põhivara	45
Lisa 7 Immateriaalne põhivara	47

Lisa 8 Võlad ja ettemaksed	47
Lisa 9 Kasutusrent	48
Lisa 10 Müügitulu	48
Lisa 11 Sihtfinantseerimine	49
Lisa 12 Majandamiskulud	50
Lisa 13 Mitmesugused tegevuskulud	50
Lisa 14 Tööjõukulud	51
Lisa 15 Seotud osapoolte tehingud	51
Sõltumatu vandeaudiitori aruanne	52
Majandusaasta aruande allkirjad	54

TEGEVUSARUANNE

1. Aasta lühiülevaade

- 2025. aastal jõudis rahvusraamatukogu **Tõnismäe hoone rekonstrueerimine** uude etappi. Ehitaja andis peamaja üle 01.09.2025 ja algas töö üleviimine Narva mnt 11 asendusruumidest Tõnismäele: asenduspind suleti 03.09.2025 ning algas intensiivne kolimisperiood.
- **Hoidlate valmimine ja kogude tagasikolimine** – veebruaris algas teavikute kolimine laost ning oktoobris jõudsid Tõnismäele Narva mnt ajutistes ruumides olnud teavikud. 22 hoidlast oli aasta lõpuks inventariga sisustatud 8 ning 62 354 kastist (1888 alust) lahti pakitud 15 899 (25,5%). Viimased hoidlad antakse üle 2026. aasta jaanipäevaks ja kolimine lõpeb 2026. aasta sügiseks.
- **Tõnismäe hoone haridus- ja innovatsioonikeskkond** – 17.04.2024 kinnitati koostöö Vivita/Lahenduste Laboratooriumiga loovate õpiruumide prototüüpimiseks ning 10.03.2025 sõlmiti TalTechiga hea tahte kokkulepe robotikalabori regulaarse programmi käivitamiseks. EdTech Hubi kontseptsiooni ettevalmistust toetasid õppereisid (Oodi ja Helsinki Education Hub) ning 14.08.2025 Haridustreffil koos EdTech Estoniaga korraldatud koosloome töötod.
- **Raamatukoguvõrgu arendus- ja kompetentsikeskus** – RaRa (Rahvusraamatukogu) jätkas laiapõhjalise rahvaraamatukogude reformi eeltegevusi; keskenduti koostöö edendamisele, töörühmade tegevuste korraldamisele ning toime- ja koostöömudeli kinnistamisele.
- **Üleriigiline e-kataloog** – MIRKO edasiarendusena alustati e-kataloogi arendusi. 2025. aasta lõpuks olid töös I–II etapp (juurdepääsulahendus ja otsing), toimus nõuete ja UI/UXi (kasutajaliidese ja -kogemuse disainipõhimõtete) kooskõlastamine erinevate raamatukogutüüpidega ning arendused algasid.
- **Ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi (ÜÜRSi) hange** – aasta teisel poolel koostati hankedokumentatsioon, sõlmiti ühishanke kokkulepe ELNETi raamatukogudega (18.12.2025) ja valmis terviklik hankeraamistik.
- **MIRKO e-väljaannete laenus** – maht jäi planeeritust madalamaks, kuid nõudlus oli selgelt olemas. Teenuse kasutus sõltus otseselt litsentside (kasutuskordade) arvust, piiratud eelarve tõttu oli teavikute kättesaadavus piiratud ja kasutajakogemus ebaühtlane (soovitusindeks: 2025. a 37%, 2024. a 30%).
- **E-väljaannete hinnaläbirääkimised** kirjastajatega – kujundati uus ostumudel (fookus vanemale kirjandusele, soodushinnad ja piirmäärad), et tagada lõppkasutajatele stabiilne ja jätkusuutlik teenus. Vana hankemudeliga võrreldes väheneb e-raamatu laenutuskorra hind 1,67 eurolt 1,18-le (29%) ja audioraamatu laenutuskorra hind 4,18 eurolt 2,94-le (30%).
- **Raamatukogude juhtimistöölauad (RAJU)** - juhtimistöölaua arendus osutus planeeritust mahukamaks ega valminud 2025. aastal. Probleeme süvendas riigihanke võitnud arenduspartneri töömahu alahindamine ehk sisuliselt alapakkumine hankes. Tehnilised tõrked põhjustasid kooliraamatukogude aruandluses hilinemisi ja puudujääke, mõjutasid andmekvaliteeti ning vähendasid statistikateenuse tulemuslikkust ja usaldusväarsust. RaRa jaoks kujunes olukord sisuliselt kriisijuhtimiseks. Avaliku liidese valmimine lükkus 2026. aastasse, oodatud funktsioonide puudumine kahjustas mainet ning probleemide lahendamine jätkub eesmärgiga viia need lõpule 2026. aasta juuniks.

- **DIGARi arendus** – tähtaeg nihkus 2026. aasta kevadesse, arendus anti üle garantiitööde klausliga. Samas käivitati andme- ja kodanikuteaduse arendusetapi järgmine osa, mille fookuses on kasutajate kaasamine ja tulevikuteenuste arendamine.
- **Automaatse kataloogimise ja märksõnastamise kratt (Kata)** valmis 2025. aasta lõpul ning alustati lahenduse juurutamist kataloogimise ja DIGARi töövoogudesse (jätkub 2026. aasta jooksul).
- **Litsentsiandmebaasid** – andmebaaside arv ja ligipääs jäid üldjoontes stabiilseks, kuid kasutuskorra keskmine hind kasvas ja otsingute arv langes: 2025. aastal tehti 382 288 otsingut (–17% võrreldes 2024. aastaga). Fookus nihkus pigem infonõustamistel ja otsesel lugejateenindusel toimuvatele sisututvustustele.
- **Tehisintellekt rahvusbibliograafias** – RaRa juhtkond kinnitas otsuse mitte käsitleda tehisintellekti abil loodud väljaandeid rahvusbibliograafia objektidena, et hoida bibliograafia sisu üheselt määratletava ja võrreldavana.
- **Digitaalarhiiv: platvormivahetus ja automatiseerimine** – digitaalarhiiv viidi üle uuele tarkvaralahendusele Rosetta ning jätkus töövoogude automatiseerimine (sh SUPP2 ja migratsioonid), mis vähendas käsitöönduslikku arhiveerimist ja stabiliseeris tööprotsesse.
- Kultuuriministeeriumi digipöörde tegevuskava raames viis RaRa ellu **trükipärandi massdigiteerimise projekti**, mille tulemusena tehti avalikult veebis kättesaadavaks 557 575 lk ajalehti. 18 kuuks planeeritud projekt (01.09.2024–28.02.2026) lõpetati ennetähtaegselt 05.01.2026.
- Viidi läbi raamatuaasta lugemisuuring „**Eestlane loeb**“ koostöös Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi ja raamatukogu, Eesti Kirjandusmuuseumi ning uuringufirmaga Kantar Emor; tulemused avaldatakse 2026. aastal trükisena.
- **Sotsiaal- ja humanitaarteaduste infoteenus** – varasemad eraldi teenused ühendati ühtseks infoteenuseks ja osakonnad üheks struktuuriüksuseks, koondades teadmised ja oskused. Ajutine teenindus toimis ning infonõustamiste maht kasvas.
- **Haridustegevus piiratud tingimustes: fookus kvaliteedil ja digimaterjalidel** – programmide maht oli väiksem, kuid loodi/uuendati suur hulk mänge ja õppematerjale; kasutajateed tehti selgemaks ja veebimaterjalide kasutus kasvas. Soovitusindeks püsis jätkuvalt kõrge: 88% (2024. a 92) ja rahuloluindeks 74% (2024. a 82).
- **Digihumanitaaria ja teaduskoostöö** – valmisid RaRa andmetel põhinevad lõputööd ja alustati koostööprojekte (sh keelemudelite treeningkorpuste loomist), mis kinnistas digilabori rolli uurimistoena.
- **Videomängude muuseum LVLup!** tegutses rahvusvahelises võrgustikus: EFGAMPi liikmena, 28.10–04.11 Berliinis arvutimängude muuseumi (Computerspielemuseumi) programmis „Replay Rebrain“ ning praktikakohana programmi Erasmus+ raames (kolm praktikanti Prantsusmaalt).
- **Sündmuskeskuse töö algus: omatulu ja turuletulek** – 2025 oli tegevusmudeli ülesehitamise aasta. Teeniti omatulu, majja toodi üle 10 000 külastaja ja toimus 60 sündmust; huvi kandus eelbroneeringutena 2026. aastasse.
- **Organisatsiooni tunnustused:** Green Key ökomärgis tugevdab RaRa sündmuskeskuse positsiooni suurürituste võõrustamisel. Hoiuraamatukogu kampaania „Anna raamatule uus elu!“ pälvis ERÜ jätkusuutlikkuse eripremia (28.02.2025) ning Tõnismäe hoone muinsuskaitseameti aastaauhinna (20.11.2025). RaRa-d tunnustati ka atraktiivse tööandjana humanitaarteaduste üliõpilaste seas ning märgistega „Tervist edendav töökoht 2025“ ja „Riigikaitsjate toetaja 2025“ (pronkstase).

RaRa võtmenäitajad 2023–2025

MÕÕDIK	Muutus 2024 (%)	Tulemus 2025	Tulemus 2024	Tulemus 2023
Kasutajate rahulolu				
Soovitusindeks, RaRa (%)	1,2	86	85	88
Raamatukogu kasutamine				
Külastuste arv	-37,8	40 563	65 175	69 095
Otsinguportaali ja litsentsiandmebaaside kasutamine	-17	382 288	460 618	329 044
DIGARi ja DIGARi Eesti artiklite portaali kasutamine	80,9	9 232 677	5 103 664	1 936 144
Kodulehe külastused	74,3	782 081	448 760	327 548
Digikogude maht				
Digitaalsete trükiste osakaal eesti väljaannetest (andmebaasi ERB alusel; %)	0	32	32	30
Üleriigiline laenutusteenus MIRKO				
„Raamatud liikuma“ soovitusindeks (%)	22,1	87	71	84
E-väljaannete soovitusindeks (%)	14,3	34	30	53
Üle-eestiline laenutuste arv	-30,2	2 422	3 468	2 357
E-väljaannete laenutuste arv	-27,2	102 945	141 365	105 254

2. Rahvusraamatukogu hoone rekonstrueerimine

2025. aastal jõudis rahvusraamatukogu Tõnismäe hoone rekonstrueerimine uude etappi: peamaja anti RaRa-le üle 01.09.2025 ning taastus halduskulude katmise kohustus. Rekonstrueerimist juhtis Riigi Kinnisvara AS (RKAS) ja ehitas OÜ Ehitus5ECO. Hoone avatakse täies mahus 2027. aasta mais. Üleandmise järel algas kolimine Narva mnt 11 asendusruumidest Tõnismäele: asenduspind suleti 03.09.2025 ning raamatukogus algas intensiivne kolimisperiood.

2025. aasta oli hoidlate valmimise ja kogude tagasikolimise aasta. Kogude kolimine algas veebruaris; kevadel lisandus seadmete, inventari ja kunstiteoste kolimine ning oktoobris jõudsid Tõnismäele Narva mnt ajutistes ruumides olnud teavikud. Lahtipakkimist ja hoidlatesse paigutamist ootas 1888 alust ehk 62 354 kasti. Hoidlate sisustamise hanke võitja AS Laomaailm alustas inventari paigaldamist kohe pärast hoone üle andmist. Oktoobri lõpuks valmis esimene hoidla ja novembris algas teavikute kolimine. RaRa käsutuses on 22 hoidlat, neist 8 oli aasta lõpuks inventariga sisustatud. Aasta lõpuks pakiti lahti 15 899 kasti ehk 25,5% kogumahust. Viimased hoidlad antakse üle 2026. aasta jaanipäevaks ja teavikute kolimine lõpetatakse 2026. aasta sügiseks.

Teenused jäid kättesaadavaks teeninduspunktides ja e-kanalites: pärast Narva mnt väikese maja sulgemist saavad lugejad kasutada RaRa saatkonda Solarise 2. korrusel ja alates septembrist teeninduspunkti

aadressil Suur-Sõjamäe 44b. Raamatuid saab ka tellida Viru bussiterminali ja Ülemiste Keskuse raamatukappidesse. Tõnismäe majja pääseb alates 03.09.2025 eelkõikuleppel haridusprogrammide, koolituste ja ürituste raames.

Uuendatud hoone siht on külastajate arvu mitmekordistamine (eesmärk 3000 külastust päevas). Ettevalmistused lähtuvad neljast põhifunktsioonist: RaRa kui raamatukoguteenuse osutaja, kultuuri- ja sündmuskeskus, hariduskeskus ning töö- ja kogukonnaruum. 2025. aastal jätkus teeninduskorralduse, iseteenindusliku raamatukogu terviklahenduse ja ligipääsetavuse põhimõtete kooskõlastamine, et siduda ühtseks teenuseruumiks füüsiline ja virtuaalne keskkond (majaplaan, avakogu juht, iseteenindusautomaadid, broneerimissüsteem ja koduleht). Paralleelselt täpsustati eelarveid ja hangete ajakava ning alustati broneerimissüsteemi arendusega. Kultuuri- ja hariduskeskkonna ettevalmistused jätkusid 2024. aastal kinnitatud visiooni alusel: algas kuraatorite töö aastate 2026–2027 hangete ja sisutegevuste ettevalmistamiseks.

Hea tahte koostöölepped ja partnerlus. RaRa alustas Tõnismäe hoone haridus- ja innovatsioonikeskkonna kujundamist, sõlmides hea tahte koostööleppeid ja leides kindlaid partnereid. 17.04.2024 kinnitati koostöö Vivita/Lahenduste Laboratooriumiga, et avada Tõnismäe hoones keskus loovate õpperuumide ja õppemeetodite prototüüpimiseks ja testimiseks koos lastega ning pakkuda 9–18-aastastele leiutamise-, prototüüpimis- ja enesejuhtimiskostude arendamiseks sobivat keskkonda. 10.03.2025 sõlmiti TalTechiga hea tahte kokkulepe, millega pandi paika robotikalabori regulaarse programmi raamistik (kursused, laagrid ja õpitoad); tegevus aitab siduda RaRa ruumid noorte teadus- ja tehnoloogiahuvi kasvatamisega. EdTech Hubi kontseptsiooni ettevalmistust toetasime õppereisiga (Oodi ja Helsinki Education Hubi külastused) ning 14.08.2025 Haridustreffil koostöös EdTech Estoniaga läbi viidud koosloome töötubadega, et saada sisendit RaRa haridusinnovatsiooni- ja õpikeskkonna disainiks ning teenusemudeli täpsustamiseks.

Protsendikunsti raames korraldasid RKAS ja rahvusraamatukogu 2025. aastal Tõnismäe hoone sisehoovi kunstikonkursi. 36 kavandi seast valiti võitjaks Jass Kaselaane ja Jenny Grönholmi pronksskulptuur „Monument raamatutele, mis on loetud kapsaks“. Teise koha sai Urmas Viigi „Sõnasööja“ ja kolmanda Hannes Aava „Sisaliku tee. Geoloogiline aed“.

Kampaania „Tagasi Tõnismäele“. RaRa meediategevus jaotati kolme etappi, et toetada kolimist asendusruumidest tagasi Tõnismäele ning hoida avalikkust kursis teenuste muudatustega. Esimeses etapis (01.05.–31.08.2025) keskenduti asendusruumide sulgemisele, ülipikale laenutustähtajale, ehituse lõppjärgule ja teenuste kättesaadavusele kolimisperioodil. Etapp algas 8. mai pressituuriga Tõnismäel ning sai laialdast kajastust Eesti populaarsemates tele-, raadio- ja veebikanalites. Teises etapis (01.09.–03.10.2025) oli fookuses Narva mnt asendusruumide sulgemine, teenuste korraldus 19-kuulisel üleminekuperioodil, töötajate tagasikolimise ning Tõnismäe ruumide kasutamise ja haridustegevuste algus. Teine etapp algas 1. septembri pressiteatega ning tõi taas ulatusliku kajastuse televisioonis, raadios ja veebimeedias.

Kampaania kaks esimest etappi tagasid kolimise ja Tõnismäele naasmise järjepideva ja laiapõhjalise meediakajastuse, hoides teema avalikkuse fookuses kogu kolimisperioodi vältel. Tugeva tulemuseni jõudsimine ka sotsiaalmeedias, kus 2025. aasta kajastused ületasid eelmise aasta taseme juba septembri lõpuks.

Ülevaade kommunikatsiooni- ja turundustegevustest. 2025. aastal püsis rahvusraamatukogu meedianähtavus tugev ja kasvas võrreldes eelneva aastaga: ilmus 1179 meediakajastust (2024. a 1083),

millega organisatsioon tõusis 10 000 enim kajastatud organisatsiooni seas 149. kohale. Kajastuste hinnanguline rahaline väärtus ületas 670 000 eurot (meediaauditi teinud BMMG arvutus regionaalsete sisuturundus- ja reklaamihindade põhjal). Meediapilt oli valdavalt neutraalne või positiivne ning tähelepanu koondus peamiselt avalik-õiguslikesse ja kultuurikanalitesse, toetades rahvusraamatukogu kuvandit riikliku kultuuri- ja teadmuskeskusena.

Turunduses ületas infonõustamise kampaania „Tippteadja“ seatud eesmärgi (180 nõustamist), jõudes 203 nõustamiseni. Sotsiaalmeedias kasvas nähtavus ja kaasatus märkimisväärselt: postituste orgaaniline ulatus suurenes aastaga 282 247-lt 370 000-ni ning kogulevik 500 000-ni; kaasatus tõusis 49 204-ni ja uusi jälgijaid lisandus 1554. Facebookis on postituste orgaaniline ulatus kasvanud kahel järjestikusel aastal ligikaudu 100 000 unikaalse kasutaja võrra, kinnitades valitud sisustrateegia ja sõnumiraamistuse tulemuslikkust.

3. Eesti Raamatu Aasta, Eesti raamat 500

RaRa oli aruandeaastal seotud raamatuaasta mitmete kesksete tegevustega. Teema-aasta peakorraldaja oli Eesti Kirjanduse Selts ning patroon Vabariigi President Alar Karis. Eesmärk oli kaasa lüüa vähemalt ühe temaatilise näituse ja konverentsi korraldamisel ning osaleda vähemalt ühe teemakohase trükise väljaandmisel.

Uudishimu päeval (17.11.2024) sündis rahvusraamatukogu, Eesti Kirjandusmuuseumi ja Eesti Rahva Muuseumi koostöös algatus Koduraamatukogu, mille raames jagasid eestlased pilte oma kodustest raamaturiiulitest. RaRa kodulehelt leiab [fotogalerii](#), kus saab lähemalt tutvuda sadade Eesti kodude raamaturiiulitega.

07.03.–01.05.2025 oli Tallinnas Tammsaare pargis väljas Joonas Sildre koomiksinäitus, mis viis külastajad rännakule kirjasõna maailma – eestikeelse teksti esmamainimisest iseseisvusmanifestini. Näitus lähtus Eesti ja Läti rahvusraamatukogu ühisest artiklikogumikust „See esimene raamat. 500 aastat ühist kirjakultuuri“ ja oli osa raamatuaasta programmist. Seda eksponeeriti mitmetes saatkondades ning president Alar Karise riigivisiidi ajal ka Kasahstanis. Näituse põhjal anti raamatuaasta lõpuks välja trükitud koomiks.

Maikuu ilmused trükist Eesti ja Läti rahvusraamatukogu koostöös valminud Piret Lotmani ja Toms Kencise koostatud kogumik „See esimene raamat. 500 aastat ühist kirjakultuuri“. Raamat sisaldab eesti ja läti humanitaarteadlaste 25+25 esseed, milles vaadeldakse paralleelselt mõlema rahvuse jaoks ajavahemikus 1525–1918 ilmunud olulisi trükiseid. Esseed annavad ülevaatliku pildi emakeelsete raamatute väljaandmise algusest ja arenguloost, kajastades samal ajal meie kirjandusloo uurimise hetkeseisu.

Raamatuaasta lugemisuuring. 2025. aastal läbi viidud lugemisuuring „Eestlane loeb“ andis ülevaate eesti raamatukultuuri ja lugemise kestlikkusest ning kirjasõna väärtustamisest, selgitades eestikeelse kirjasõna tarbimise struktuuri ja kultuurilise kihistumise tendentse, eestikeelse kirjanduse levikut ja lugejani jõudmise viise. Uuringu tulemused annavad ülevaate lugemisvara teemadest ja žanritest ning lugemist takistavatest teguritest, samuti lugejaskonda iseloomustavast tüpoloogias. Uuring koosneb eestikeelse elanikkonna raamatutarbimise aktiivsuse ja lugemispraktikate statistiliselt kvantitatiivsest uuringust ning raamatute tootmise ja levitamise ning lugemishuvide ja -praktikate kujundamisega seotud spetsialistide osalusel läbi viidud kvalitatiivsetest uuringutest. Uuringut rahastas Kultuuriministeerium ning teostasid rahvusraamatukogu, Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut ja raamatukogu, Eesti Kirjandusmuuseum ning uuringufirma Kantar Emor. Tulemuste kohta annab RaRa välja trükise, mille ametlik esitlus toimub raamatuaasta lõpukonverentsil 13.03.2026 Eesti Rahvusraamatukogus.

2025. aastal alustati raamatuaasta lõpetamisega seotud sündmuste ja näituste aktiivse ettevalmistusega. Teema-aasta tähistamine lõpeb piduliku konverentsiga. Kahepäevane konverents „Eesti raamat – kaua võib?“ toimub 13.–14.03.2026 rahvusraamatukogu veel avamata hoones ning keskendub esmajoonelisele eesti raamatukultuuri olevikule ja tulevikule. Konverentsi fookuses on raamatuaasta lugemisuuring „Eestlane loeb“ ning soomlaste ja lätlaste viimased lugemisuuringud. Käsitlemist leiab ka (kirja)kultuuri ja loomingulisuse säilitamine tehisaru ajastul, eestikeelse humanitaarteaduse tulevik, eesti raamatu käekäik laias maailmas ning noorte lugejate ja kirjanduse õpetamisega seonduv. Konverentsi raames eksponeeritakse esmakordselt ka raamatuaasta jooksul ühisaktsioonina valminud Kõrgema Kunstikooli Pallas tekstiiliosakonna tudengite kujundatud piltvaipa. Konverentsi peakorraldajad on Eesti Kirjanduse Selts, Eesti Kirjandusmuuseum ja Eesti Rahvusraamatukogu.

Raamatuaasta lõpukonverentsi ajal avatakse rahvusraamatukogu fuajees ka suur Eesti raamatukujunduse ülevaatenäitus. Eestis on 70 aastat läbi viidud 25 kauneima raamatu konkursi, et väärtustada ja esile tõsta raamatu esteetilist ja füüsilist poolt. Tegemist on Eesti suurima raamatukujundusnäitusega, mida eksponeeritakse huvilistele 2026. aasta jooksul ka Tallinna Ülikooli akadeemilises raamatukogus ning Tartu Ülikooli raamatukogus.

4. Raamatukoguvõrgu arendus- ja kompetentsikeskus

14.10.2023 kinnitas Kultuuriministeerium rahvusraamatukogu rahvaraamatukogude riiklike ülesannete täitjaks. RaRa täidab riiklikke haldusülesandeid: arendab ja haldab üleriigilisi teenuseid, kogub ja analüüsib sisulise töö aruandeid, koordineerib piirkondlikku erialast nõustamist ja koolitusvajaduste iga-aastast kaardistamist, korraldab üleriigilist komplekteerimist ning koordineerib rahvaraamatukogude osalemist rahvusvahelistes, riiklikes ja piirkondlikes programmides. 2025. aastal täideti ülesandeid planeeritud mahus ning üleriigiliste teenuste osutamiseks vajalikud eeltegevused toimusid suures osas RaRa sisemiste ressursside toel.

2025. aastal keskenduti ühtsete teenuste ülesehitusele, kasutajakogemuse mõtestamisele ja võrgustiku kaasamisele. Sisuline töö toimus raamatukogude esindajatest koosnevates töörühmades, kes kogusid sisendeid, testisid lahendusi, sõnastasid ettepanekuid ja vahendasid infot.

Aasta lõpus algas statistika esitamine ja menetlemine RAJU keskkonnas. Seda protsessi toetati sihitud juhendamise, et ühtlustada osalejate rollid, menetlusetapid ja andmekvaliteedi juhtimine kogu võrgustikus. Paralleelselt toimus ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi (ÜÜRS) hanke ettevalmistus. Teenuste arendamises hoiti fookus kolmel komponendil: lugejale suunatud ühtne e-kataloog, keskne bibliokirjete andmebaas ja raamatukogutöötajate töövahendina uus raamatukogutarkvara. Nõuete kokkupanek ja sisuarendustöö toimus töörühmades, et lahendus arvestaks eri raamatukogutüüpide vajadusi ning toetaks ühtse teenuse- ja andmeruumi loomist.

Üleriigilise komplekteerimise ja teavikute logistika arenduses kujunes 2025. aasta teaviku teekonna disainiprojekti aastaks. 01.09.2025 sai raamatukogude esindajate koostöös alguse projekt (lõpptähtaeg 28.02.2026) eesmärgiga muuta teavikute liikumine raamatukogude vahel töökindlaks ja kuluefektiivseks ning tagada kiire tarne parima hinnaga.

Kasutajakogemuse seires korraldati üleriigiline rahvaraamatukogude rahuloluküsitlus (06.–20.03.2025), et hinnata kasutajate viimaseid külastuskogemusi. Tulemused kinnitasid raamatukogude teenuste kõrget kvaliteeti ja kogukondlikku väärtust, kuid tõid välja ka probleemid ja arendusvajadused: uute raamatute eksemplaride vähesus ja järjekorrad, suurema valiku vajadus eri keeltes ja erialakirjanduses, noorte- ja koolikirjanduse parem kättesaadavus. Digiteenustes rõhutati e- ja audioraamatute laenutuse piiranguid ja kasutusmugavust ning vajadust kujundada teenus terviklikumaks koos teavituse ja kasutusjuhistega. Tulemusi kasutatakse sisendina teenuste prioriteetide seadmisel ja arendusvajaduste sõnastamisel.

Võrgustiku ühtse inforuumi kujundamiseks toimus kolm koostööseminari: anti ülevaade riiklike ülesannete korraldusest ja muudatuste ajakavast, käsitleti piirkonnaüksuste loomist ning arutati, kuidas riiklikud ülesanded praktikas kohalikku teenust toetaksid. Testiti ka teaviku teekonna protsessi ja lepiti kokku parendusettepanekud. ÜÜRSi ettevalmistustes käsitleti hanke edenemist ja osapoolte ootusi, et vältida tegevuste dubleerimist, hoida teenuse kvaliteeti ning tagada muutuste prognoositavus. Avalikus arutelus esile kerkinud ootused kinnitasid vajadust selge kommunikatsiooni, arendustega seotud riskide maandamise ja osalejate sisulise kaasamise järele.

Olulise läbimurdeni jõuti 2025. aastal koostöös teadusraamatukogudega. Juunis alanud läbirääkimised lõppesid 18.12.2025 avalik-õiguslike ülikoolide, RaRa ja ELNET Konsortsiumi vahelise koostöölepe allkirjastamisega. Lepiti kokku eesmärk arendada ja ühishankega hankida Eesti raamatukoguvõrgule ühtne raamatukogusüsteem. ÜÜRSi arenduseks eraldatud ESFi vahendeid käsitletakse riikliku investeringuna. Kinnitati osapoolte otsustusõigus hanke kõikides etappides ja lepiti kokku, et lahendus peab võimaldama vajadusel arendusi teha nii ühiselt kui eraldiseisvalt ning kulude katmise vastutus jaotub osapoolte vajaduste ja teenuse kasutuse järgi.

RaRa panustas rahvaraamatukogude arendusvõimekusse ka kiirendi programmi kaudu. Investeeringuprojektide taotlusvooru eelarve oli 441 750 eurot, laekus 34 taotlust kogusummas 954 603 eurot ning projektide üldmaksumus oli 1,914 mln eurot (eelduseks oli vähemalt 50%-ne oma- või kaasfinantseering). Toetust sai 29 projekti; suurim toetus oli 58 852 ja väiksem 598 eurot. Koolitusprojektide taotlusvooru eelarve oli 33 250 eurot, laekus 16 taotlust kogusummas 62 813 eurot ning projektide üldmaksumus oli 98 708 eurot. Toetuse ülempiir oli 7 000 eurot, toetust sai 14 koolitust ja õppereisi. Kokkuvõtet esitleti 29.04.2025 RaRa ja Kultuuriministeeriumi koostööseminaril. Kultuuriministeeriumile koostati ülevaade taotlustest, toetustest ja parimast praktikast aastatel 2023–2025 ning investeringute mõju kasutajate rahulolule käsitleti mäluasutuste suveseminaril ettekandes „Rahvaraamatukogude kiirendi investeeringuprojektide tulemustest aastatel 2023–2025“.

Kokkuvõttes oli 2025. aasta arenduskeskuse vaates teenuste aasta. Tegevused toimusid vastavalt planeeritud ajakavale. Fookus oli üleriigiliste teenuste rakendamise eeldustel (andmed, protsessid, kokkulepped), et 2026. aastal jätkata standardiseerimise, teenusepõhise juhtimise ja ÜÜRSi edasiste ettevalmistustega.

4.1. Üleriigiline laenusteenus MIRKO

2025. aastal viidi Kultuuriministeeriumi digipöörde raames läbi raamatukogude sündmus-, proaktiivse ja nõusolekuteenuse ärianalüüs, mis kaardistas ÜÜRSi vaates isikuandmete töötlemise protsessid ja andmete kättesaadavuse, kirjeldas tulevikulahenduse teenuseid ja IT-arhitektuuri ning hindas andmetöötlemise õiguslike aluste olemasolu ja piisavust.

Üleriigilise e-kataloogi arendust jätkati MIRKO edasiarendusena. Aasta esimesel poolel keskenduti e-kataloogi juurdepääsu- ja otsingulahenduse arendaja leidmiseks minikonkursside korraldamisele. Hanked kuulutati välja ja alustati arendustega. Aasta teisel poolel algas raamatukogusüsteemi hankedokumentide koostamine. Raamatukogusüsteemi töörühm ja ekspertgrupp koostasid tehnilise kirjelduse ning aasta lõpuks valmis terviklik hankedokumentatsioon.

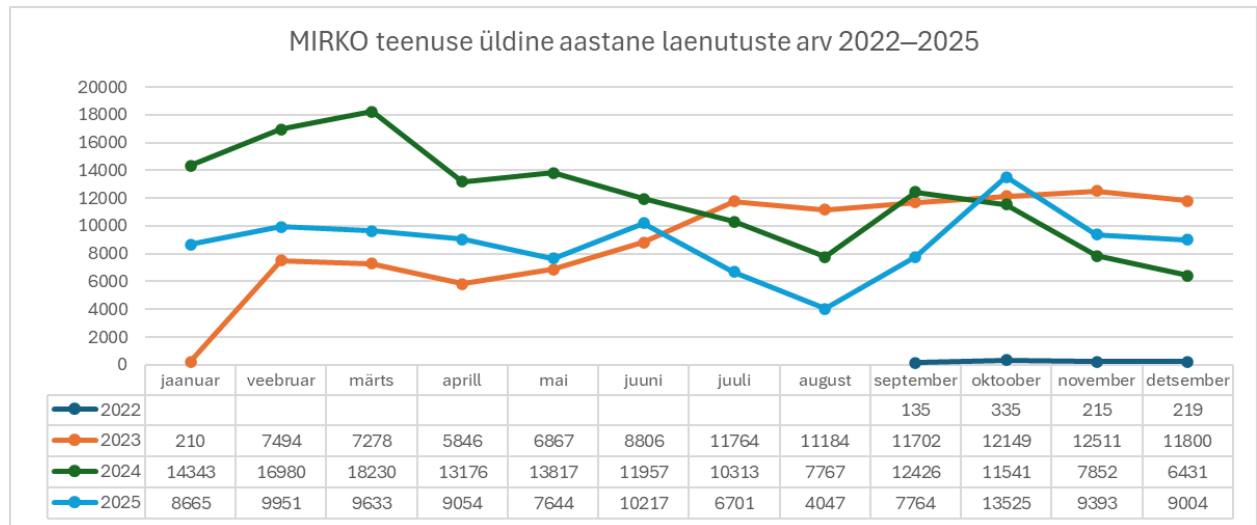
Üleriigilise laenusteenuse ja MIRKO arendused on parandanud ligipääsu teenustele üle Eesti: kogusid saab kasutada sõltumata elukohast, väljaandeid tellida pakiautomaati või koju ning e- ja audioraamatuid laenutada digitaalselt. E-kataloogi arenduse algus loob tulevikus eeldused kasutajasõbralikumaks otsinguks ja teenustele ligipääsuks, toetab ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi ning andmepõhise ja kasutajakeskse teenusemudeli kujunemist. Täismahuni jõuab arenduse mõju 2027. aasta teisel poolaastal,

kui ühtne e-kataloog ja raamatukogusüsteem jõuavad raamatukogude ja lugejate igapäevasesse kasutusse.

MIRKO paber- ja e-laenutused ning liitunud raamatukogud 2022–2025

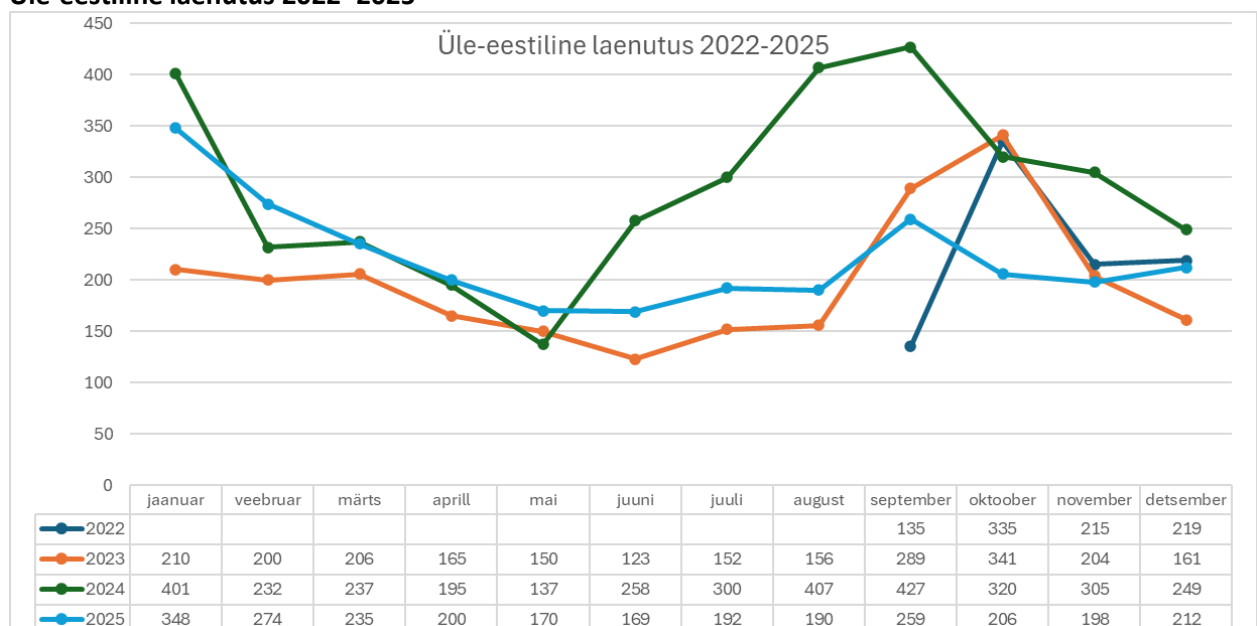
MÕÕDIK	2022	2023	2024	2025
Üle-eestiline laenus (MIRKO)	904	2 357	3 468	2 422
E-väljaannete laenus (MIRKO)	–	105 254	141 365	102 945
Liitunud raamatukogud	31	44	77	86

MIRKO teenuse üldine aastane laenutuste arv 2022–2025

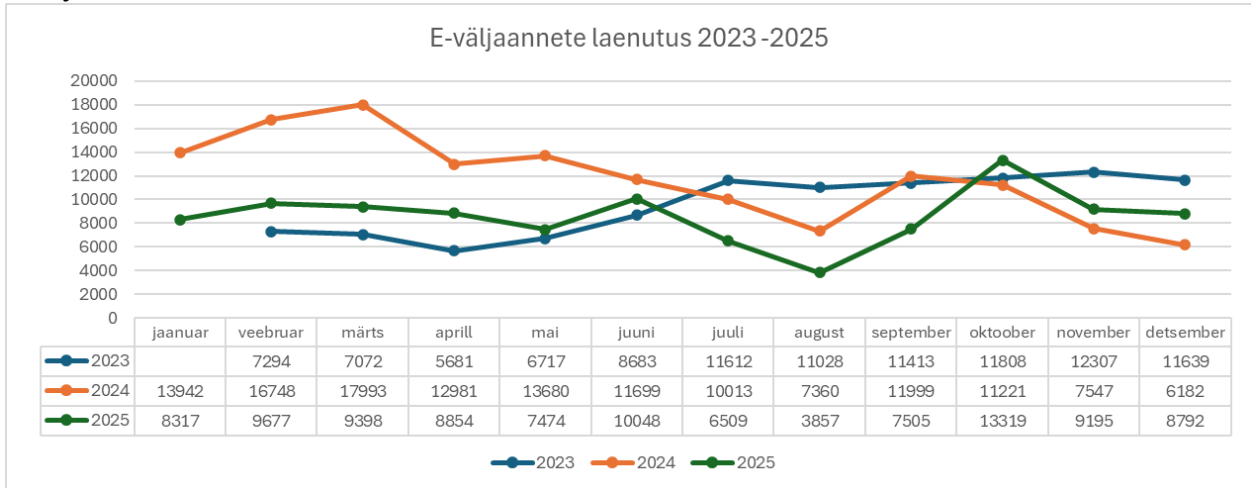
Üleriigilise laenutusteenuse tulemused olid tagasihoidlikumad kui eelmisel aastal: eesmärgist täideti 76%. Kasutuse vähenemise põhjuseks oli kindlasti muuhulgas olukord, kus kolme suure raamatukogu kogud olid MIRKOs pikemalt kättesaamatud: RaRa kolimise tõttu, TalTech remondi tõttu ning Viljandi Linnaraamatukogu loobus teenusest töökorralduslike muudatuste tõttu.

Üle-eestiline laenus 2022–2025

E-väljaannete laenutusi tehti kokku 102 945 (2024. a 141 365) ning eesmärgist täideti 73%. Laenusmaht sõltub teenusesse hangitavate teavikute kasutuskordade arvust: osteti 94 150 kasutuskorda (2024. a 89 570). Aasta lõpus lisandus Kultuuriministeeriumilt lisarahastus 350 000 eurot, mille eest hangiti 2026. aastaks 144 030 e-raamatu ja 80 180 audioraamatu kasutuskorda. Teenust kasutasid kõigi omavalitsuste lugejad, enim kasutajaid elaniku kohta oli väikesaartel (6%) ning Tallinna ümbruse valdades (Saue, Saku, Rae, Kiili 4–5%).

E-väljaannete laenus 2023–2025

Rahulolu- ja soovitusindeks olid jätkuvalt madalad, peamine negatiivse tagasiside põhjus oli e- ja audioraamatute litsentside (kasutuskordade) nappus. Kuigi keskkonnad töötasid 2025. aastal stabiilselt ja soovitusindeks suurenes 37%-ni (2024. a 30%), tekitas vähene sisu endiselt suurt rahulolematust. E-väljaanded läksid aasta jooksul ka kallimaks ja seetõttu oli võimalik osta veel vähem litsentse (kasutuskordi).

Läbirääkimised kirjastajatega, MIRKO e-laenusite litsentsimudel. Eesmärk on ühiselt kujundada mudel, mis tagab rahulolu üleriigilise e-laenusite teenusega ja selle jätkusuutlikkuse. Läbirääkimiste tulemusel kujundati uus hankemudel: RaRa hangib edaspidi 70% ulatuses vanemat (rohkem kui aasta tagasi ilmunud) kirjandust soodushinnaga (40–60% tavahinnast). MIRKO ostudel on piirhind: e-raamatul 20 eurot ja audioraamatul 50 eurot litsentsi kohta, kus üks litsents sisaldab 10 kasutuskorda. Uus hinnastus ja hankemudel langetasid laenusite hinna ligi kolmandiku võrra. Vana mudeliga võrreldes vähenes e-raamatu laenusite hinna 1,67 eurolt 1,18-le (29%) ja audioraamatu laenusite hinna 4,18 eurolt 2,94-le (30%). Sama eelarve juures (242 000 eurot) tähendab see, et laenusite kogumaht kasvab eeldatavalt 9400-lt 13 328-le ehk lisandub 3928 laenusite korda (42%). Sisuliselt tähendab see, et sama raha eest saadakse märgatavalt rohkem kasutuskordi ning teenuse kättesaadavus paraneb.

Üleriigilise laenusite teenuse 2026. aasta fookused on üleriigilise e-kataloogi arenduse jätkamine ja kasutuselevõtt MIRKO edasiarendusena, ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi (ÜÜRS) hankemenetluse läbiviimine, MIRKO laenusite teenuse ja e-väljaannete teenuse edasiarendamine ja stabiliseerimine ning andmehalduse, teenuste turvalisuse ja õigusraamistiku põhimõtete süsteemne rakendamine.

4.2. Raamatukogude statistika

Statistikateenuse mahtu näitab andmeesitajate (raamatukogude) arv.

Statistikateenuse maht 2021–2025

MÕÕDIK	2021	2022	2023	2024	2025
Andmeesitajate (raamatukogude) arv	871	864	893	887	858

Võrreldes 2024. aastaga vähenes näitaja 29 andmeesitaja võrra rahvaraamatukogude struktuurimuudatuste ja kooliraamatukogude aruandluse RAJUsse liikumise tõttu. Raamatukogude juhtimistöölaua haldusliidese kasutust peegeldab kasutajate arv: 2025. aastal loodi konto 912 raamatukogutöötajale.

Raamatukogude juhtimistöölaua (RAJU) arendus ja kasutuselevõtt osutus planeeritust aja- ja ressursimahukamaks ning projekt ei lõppenud 2025. aastal. Arenduspartner hindas töö sisu algselt liiga lihtsaks ning RaRa pidas probleemide ja riskide maandamiseks partneriga täiendavaid läbirääkimisi (sh ulatuse, ajakava ja tarnete osas). RAJU haldusliides avati septembris kooliraamatukogude statistika kogumiseks. Selleks ajaks olid raamatukogude andmed RSTATi andmebaasist üle toodud ja põhifunktsionaalsus aruannete täitmiseks olemas, kuid andmete kogumisel ja menetlemisel esines tehnilisi tõrkeid ning kasutuselevõtt ei olnud kooliraamatukogudele sujuv. See mõjutas aruannete kvaliteeti, pikendas kontrollitsükli ja tõi kaasa hilinemisi: osa raamatukogusid ei esitanud aruannet tähtjaks ning 16 kooliraamatukogu jättis aruande esitamata; kokku esitas aruande õppeaasta 2024/2025 kohta 340 kooliraamatukogu. RAJU keskkonnas valmis Statistikaameti nõuetele vastav koondaruanne, kuid see esitati kokkuleppel hilinemisega. Juhtimistöölaua avaliku liidese arendus ei valminud ja jätkub 2026. aastal. Hilinemine on vähendanud statistikateenuse juhtimise tulemuslikkust ja kvaliteeti ning kahjustanud RaRa mainet raamatukoguvõrgus, kuna mitmed oodatud funktsioonid (nt eeltäidetud andmed ja väljundid) on veel puudu ja valmivad jätkuarendustena.

2026. aasta eesmärk on RAJU projekti lõpetamine, haldusliidese täielik kasutusse võtmine statistika kogumiseks, analüüsiks ja avaldamiseks ning juhtimistöölaua avaliku keskkonna avamine, et teha Eesti raamatukoguvõrgu andmestik kättesaadavaks kõigile huvilistele.

4.3. Andmehaldus

RaRa digipöörde toetamiseks on vajalik ajakohane ja kättesaadav ülevaade andmevaradest. 2025. aastal kirjeldati andmekataloogis õigusbibliograafia (BIE) ja uue Kirjastajaportaali (KP) andmesõnastikud ning need liideti andmekataloogiga; lisaks ühendati kataloogiga DIGARi andmestiku struktuur. Jätkati andmekogude küpsustaseme hindamist 2024. aasta loogika alusel: DEA ja vana DIGAR jäeti hindamata, sest aktiivseid arendusi ei toimunud ning 2023. aasta lõpuks saavutatud tase jäi kehtima. Uuele DIGARile üleminek jäi 2025. aastal toimumata, mistõttu lükkus edasi ka andmekogu küpsustaseme hindamine. Veebiarhiivi küpsustase jäi hindamise hetkel 2. tasemele. Andmehaldus toetas 2025. aastal võtmeprojektide (RAJU, DIGAR, Kata, MIRKO, Rosetta) arendusi andmete koosvõime ja kvaliteedi vaates, viidi läbi andmeanalüüsi koolitus „AI rakendamine andmeanalüüsis ja andmetöötlemises“. DIGARi andmestiku ja ärisõnastiku kirjeldus lükkus projektitähtaegade nihkumise tõttu 2026. aastasse. Tulenevalt küpsustaseme eesmärgist (3 – standardtase) on jätkuvalt fookuses ka andmekogude võtmeisikute koolitamine.

4.4. Digihumanitaaria ja andmete kättesaadavaks tegemine

Teenuse fookuses on suurendada RaRa digiainese taas- ja riskkasutust ning populariseerida digihumanitaaria kui uurimismeetodi võimalusi.

2024/2025. õppeaastal pakuti esmakordselt kõrgkoolidele lõputööde teemasid; Tartu Ülikoolist ja Tallinna Tehnikaülikoolist kaitses kuus bakalaureuse- ja magistriõppe üliõpilast viis RaRa andmetel põhinevat lõputööd ning ühe lõputöö autorid avaldasid digilabori blogis postituse „Kuidas mõõta digiteeritud teksti kvaliteeti?“. Digilabori tööriistadest täiendati tõlkevõrgustikku ning DIGARis lisandus kohalike ajalehtede ilmumiskohti kajastav kaardirakendus. Viidi läbi viis koolitust TUs (neli aine „Eesti ajaloo allikad ja digihumanitaaria“ raames koos kokkuvõtteseminariga ning üks aine „Suurte tekstiandmete töötlemine ja analüüs humanitaarteadustes“ raames), üks koolitus TLUs (aine „Sissejuhatus digihumanitaariasse“), seitse koolitust „Kratimanamine algajatele“ (Põlvas, Kõrvekülas, Võrus, Jõhvis, Põltsamaal, Valgas ja RaRa-s) ning kaks koolitust „Tehisaruhud“ (Valgas ja TalTechis).

Koostööprojektidena osales RaRa 2025. aastal kahes algatuses: projektis „Meediasisu põhjal loodud Eesti majandusarengut kirjeldav teadmusgraaf ning selle võimalikud valitsemislahendused“ koos Tallinna Ülikooli, Tallinna Tehnikaülikooli ja Eesti Rahvusringhäälinguga ning projektis „Eesti Rahvusraamatukogu andmekogudest suurte keelemudelite treeningkorpuste loomine“ koos Tartu Ülikooliga.

Digilabori (data.digar.ee) kasutamine 2021–2025

MÕÕDIK	2021	2022	2023	2024	2025
Avaandmetena avaldatud andmekogumid	28	26	30	30	30
Avaandmetena avaldatud andmekogud (%)	–	80	60	60	60
Veebilehe digilab.rara.ee külastuste arv*	2 209	3 878	4 463	17 730	18 669
Ajakohaste 5-tärni avaldatud andmete publitseerimine IT-süsteemide + andmekogude vaates (%)	–	–	60	60	–

* 2021–2023 vaid data.digar.ee külastused

Kõik RaRa avaandmetest koosnevad andmekogud on avalikustatud ning 2025. aastal uusi andmekogusid ei lisandunud, juurdekasvu ei olnud ka planeeritud. 2026. aasta peamine fookus on DIGARi avalikustamine, andme- ja kodanikuteaduse arendusetapi edasiarenduste lõpetamine ning Tõnismäe hoones andmelabori avamise ettevalmistamine nii äriprotsesside kui ka IT-arenduse vaates.

4.5. Raamatukoguvõrgu täiendus- ja kutsekoolitus

2025. aastal toimus raamatukogudele 17 täienduskoolitust, kus osales 368 raamatukoguhoidjat ehk 13% kõigist Eesti raamatukoguhoidjatest (2024. a 12 koolitust ja 11%). Raamatukoguhoidjate kutsekoolitusele võeti vastu 22 õppurit ning 2024/2025. aasta lennust sai tunnistuse 21. Tegevuste tagasiside oli jätkuvalt väga hea: soovitusindeks oli 93,75% (2024. a 96,23) ja rahuloluindeks 91,67% (2024. a 92,45).

Raamatukogutöötajate erialased täienduskoolitused 2019–2025

MÕÕDIK	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Täienduskoolituste arv	16	14	16	13	13	12	17
Koolitusel osalenud raamatukoguhoidjate osakaal Eesti raamatukoguhoidjate koguarvust (%)	33	21	20	10	12	11	13

RaRa korraldas maakonnaraamatukogude juhtidele 12.–15.05.2025 kogemusreisi Kopenhaagenisse, osales 18 keskraamatukogude juhti ja 2 RaRa hariduskeskuse töötajat. Fookus oli noortetööl ning külastati Kopenhaageni linnaraamatukogu, Taani kuninglikku raamatukogu ja Frederikssundi linnaraamatukogu.

2026. aastal jätkub uuendatud õppekava alusel raamatukoguhoidjate kutsekoolituse 2025/2026. õppeaasta ning eesmärk on korraldada raamatukogutöötajatele 15 täienduskoolitust aastas, sh lisada vähemalt kaks uut erialast koolitust. Üle vaadatakse õppekavad ja teenuse dokumentatsioon. Jätkub üleriigilise täienduskoolituste töörühma töö koordineerimine ja koolituskalendri koostamine ning järgmise direktorite kogemusreisi korraldamine.

5. Raamatukogu kasutamine

RaRa hoonete külastused vähenesid 2025. aastal 37,8%: kokku 40 563 külastust (2024. a 65 175), põhjuseks 03.09.2025 alanud väikese maja Tõnismäele tagasikolimine ja Narva mnt hoone sulgemine. Raamatukogu oli avatud 341 päeva (2024. a 338 päeva), lugemisalasid külastas keskmiselt 119 inimest päevas (Solarises 66, väikses majas 43). Solarise esinduses oli 22 457 (2024. a 21 026) külastust (55,4% koguarvust), Narva mnt maja külastusi oli aasta esimesel kaheksal kuul 14 688 (36,2% koguarvust), maja suleti külastajatele 03.09.2025.

5.1. Külastused

Lugemisala külastused 2015–2025

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
133										
274	132 080	135 125	169 228	200 483	132 542	83 974	60 475	69 095	65 175	40 563

5.2. Soovitus- ja rahuloluindeks

Klientide usaldusest ja lojaalsusest ning teeninduse kõrgest kvaliteedist annab tunnistust kõrgena püsiv soovitusindeks 86% (2024. a 85), seda vaatamata keskkonna muutumisele ning tõsiasjale, et 90% kogudest on jätkuvalt lugejatele suletud.

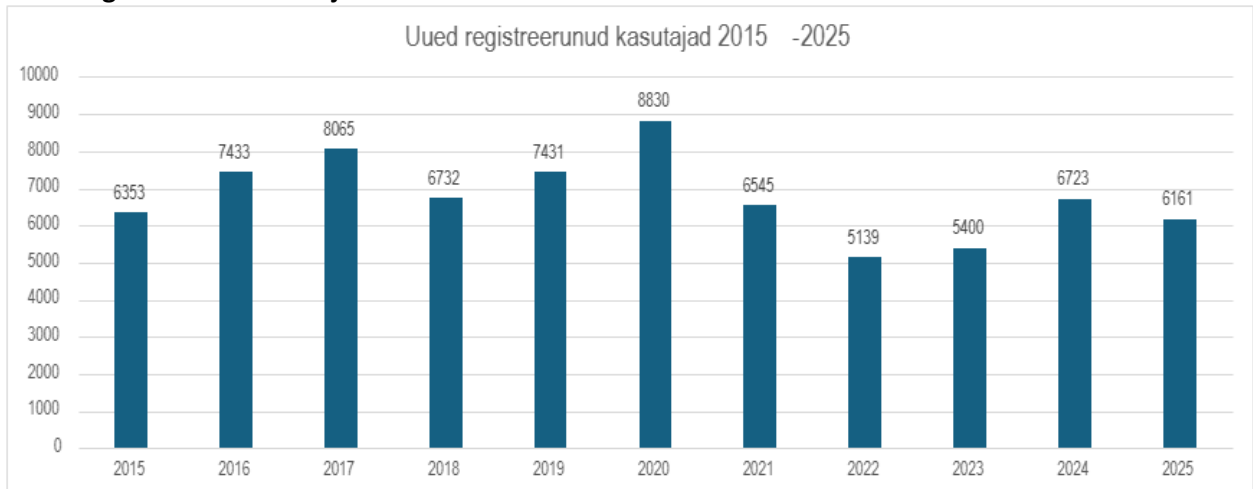
Soovitus- ja rahuloluindeks 2020–2025

MÕÕDIK	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Soovitusindeks (%)	90	90	83	88	85	86
Rahuloluindeks (%)	–	81	75	80	80	77

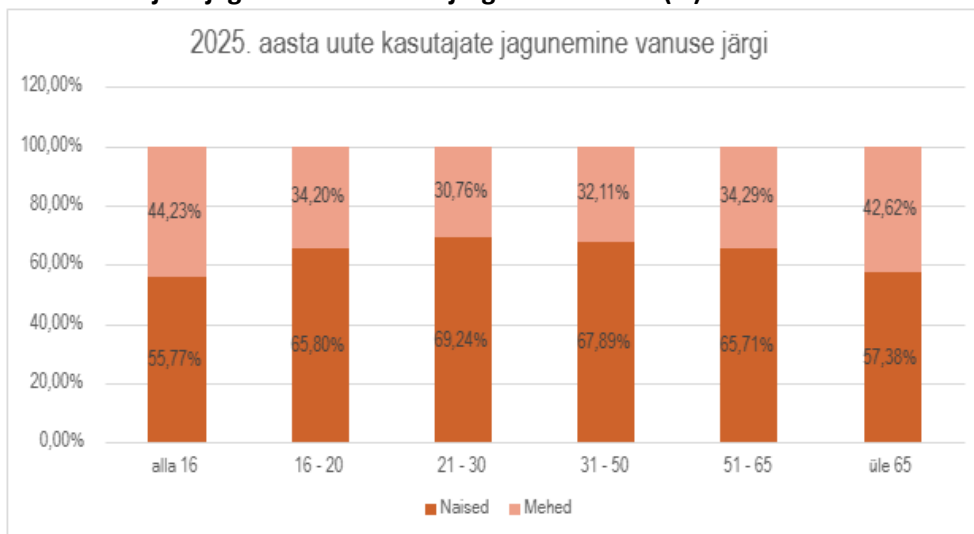
Rahuloluindeks väljendab üldist kliendirahulolu, mille kohta küsitakse arvamust pärast teenuse kasutamisel toimunud kliendikontakti; see võimaldab koguda klientide arvamusi ja teha muudatusi, et suurendada nende rahulolu toodete ja teenustega. Asendusruumides tegutsemise aastatel on rahuloluindeks püsinud keskmiselt 80% juures (2024. a 80%).

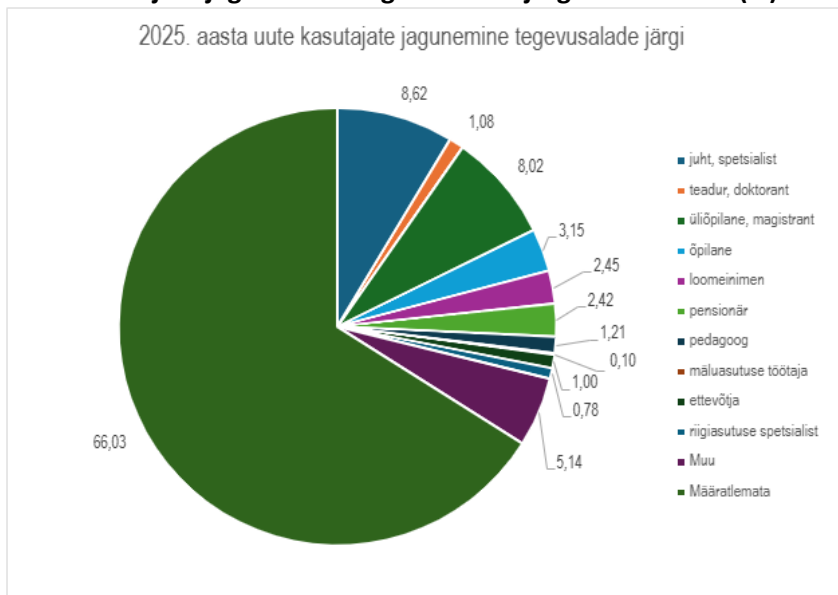
5.3. Raamatukoguteenuste kasutajaks registreerimine

Vaatamata sellele, et Narva mnt maja oli avatud umbes kaheksa kuud, lisandus 2025. aastal 6161 uut teenuste kasutajat (2024. a 6879). Aastaks seatud eesmärk 3600 ületati 171%-ga. Iseseisvalt registreerus veebi kaudu 5189 uut kasutajat (2024. a 6723), mis ületas eesmärgiks seatud 3204 162%-ga.

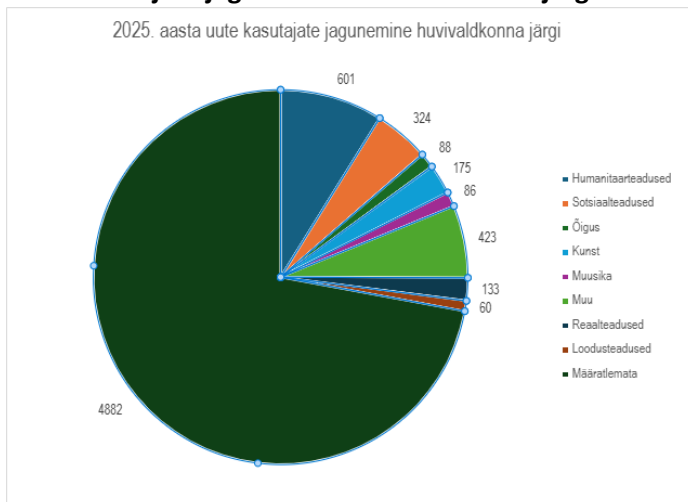
Uued registreeritud kasutajad 2015–2025

Uutest registreeritud kasutajatest olid 67% naised ja 33% mehed. Pisut on uute kasutajate arvus suurenenud naiste ja vähenenud meeste osakaal, aga valdavalt on trend varasemate aastatega sarnane. Uutest kasutajatest enamik on üliõpilased.

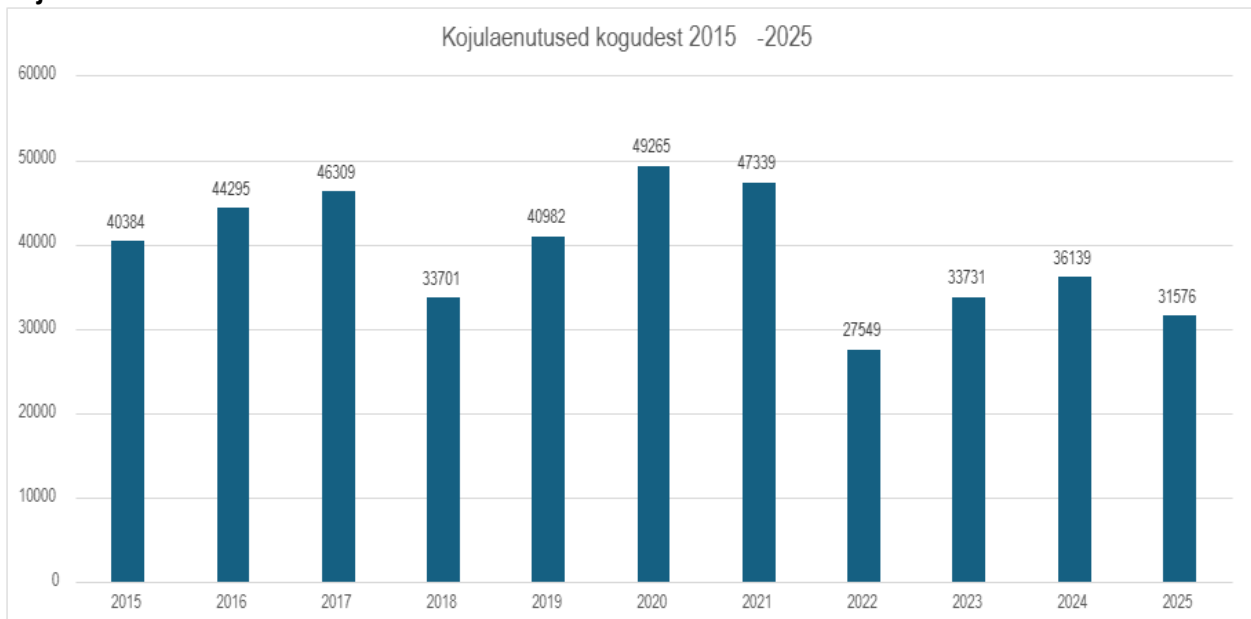
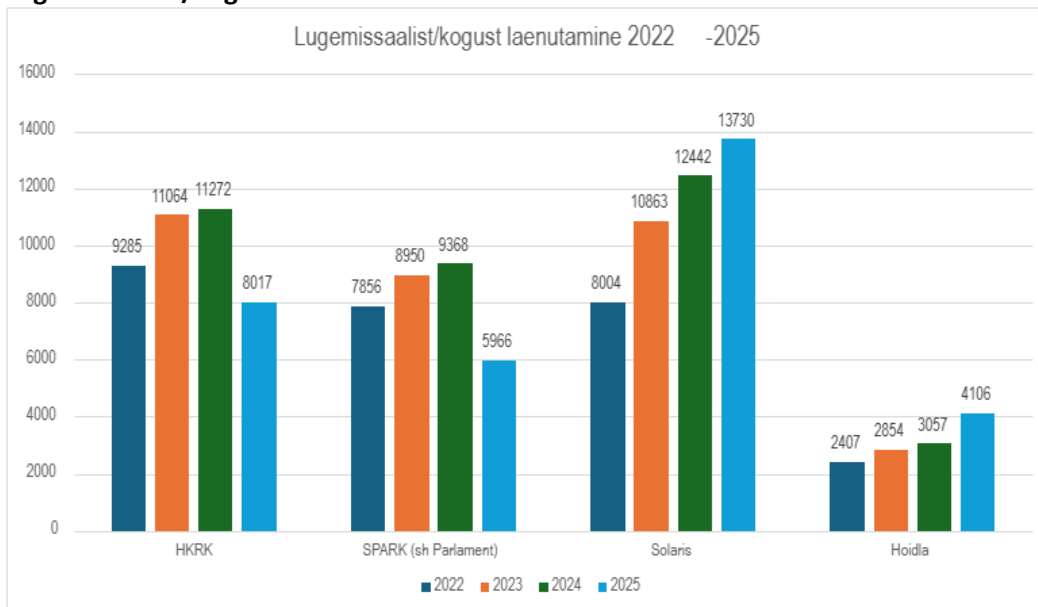
Uute kasutajate jagunemine vanuse järgi 2025. aastal (%)

Uute kasutajate jagunemine tegevusalade järgi 2025. aastal (%)

Huvivaldkondadest määratleti enim humanitaarteadusi (1013 kasutajat) ning teisena sotsiaalteadusi (700 kasutajat).

Uute kasutajate jagunemine huvivaldkonna järgi 2025. aastal (%)

5.4. Teavikute laenutamine

2025. aastal vähenes kojulaenutuste arv 12,6%: tehti 31 576 laenutust (2024. a 36 139), kuid sihttase 30 000 ületati 1576 laenutusega. Languse põhjuseks oli Narva mnt hoone avakogude Tõnismäele tagasikolimine (kogud olid ligi kaks kuud suletud). Laenutusvõimaluste tagamiseks suurendati Solarise teeninduspunktis 2024. aasta lõpus riulipinda 54 laudimeetri võrra, mis võimaldas avakogusid enam kasutada.

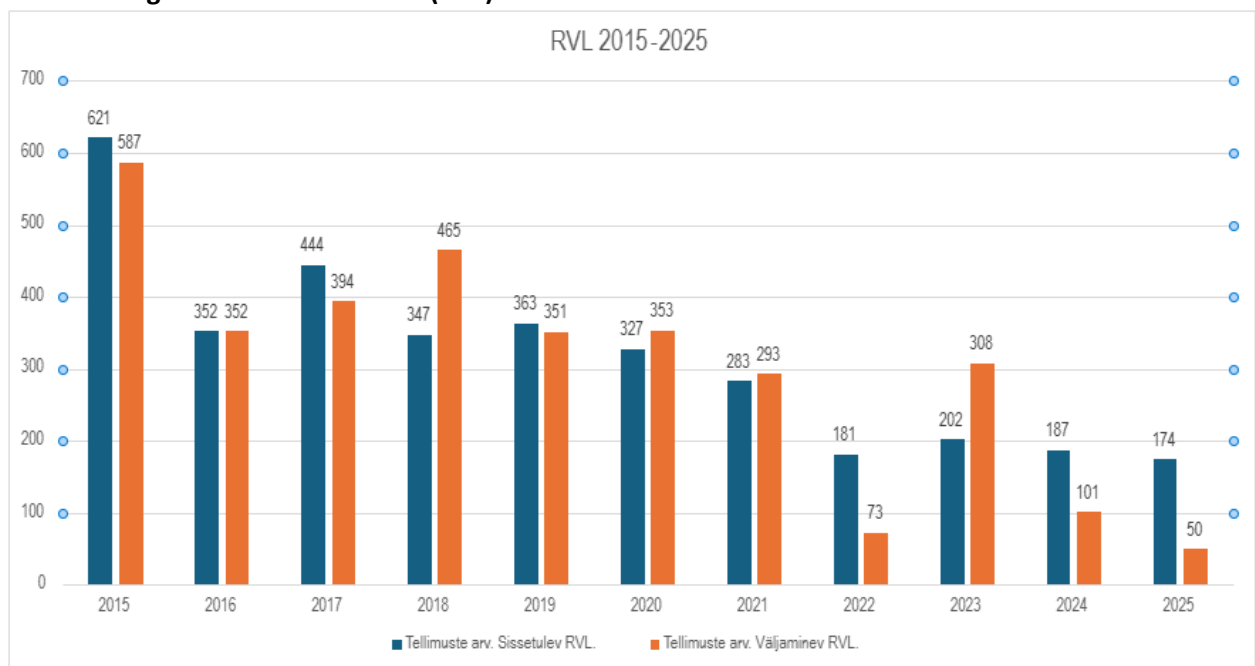
Kojulaenutused 2015–2025

Lugemissaalist/kogust laenutamine 2022–2025

Laenutuste jagunemine: 43,5% Solarise lugemissaali kogu, 24,9% humanitaaria ja kunstide raamatukogu (HKRK) ning 17,6% sotsiaalia ja parlamendiraamatukogu (SPARK); jaotus on olnud viimased kolm aastat sarnane. Pakiautomaatide kaudu laenutamine veidi vähenes ning raamatukappide kaudu tehti 1036 laenutust (2024. a-ga võrreldes –10%), sh mõjutasid tulemust Viru raamatukapi tehnilised probleemid alates juunist 2025.

Kojulaenutused raamatukappide ja Omniva teenuse vahendusel 2020–2025

MÕÕDIK	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Laenutuste arv raamatukappide vahendusel	9 625	10 278	1 688	1 725	1 152	1 036
Laenutuste arv Omniva pakiautomaadi teenuse vahendusel	407	830	290	255	200	147

Aruandeaastal telliti RVLi kaudu teistest raamatukogudest 174 teavikut, tellimustest täideti 93% (162). Teistelt raamatukogudelt saadi 50 tellimust ja neist täideti 70% (35), kuna suur osa kogudest on remondi ajaks pakitud.

Raamatukogudevaheline laenus (RVL) 2015–2025

5.5. Pääringutele vastamine

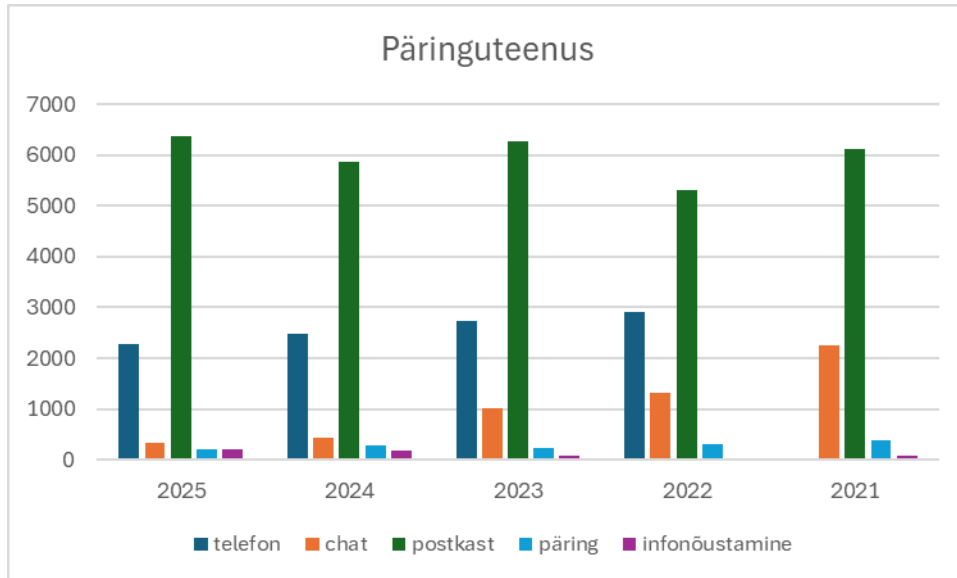
RaRa põhiteenus on kasutajapäringutele vastamine. 2025. aastal registreeriti 200 mahukat päringut (2024. a 291), s.t päringut, millele vastamine võtab aega üle 30 minuti. Kõige ajamahukamad küsimused (3–32 tundi) tulid Riigikogust (sh Riigikogu Kantseleist) ja ministeeriumidelt. Pöördumiste koguarv oli 8970 (2024. a 8753): veebivestlusi oli 335 (2024. a 421), e-kirju 6379 (2024. a 5861) ja telefonikõnesid 2277 (2024. a 2471); e-kirjade ja telefonipääringute arvu kasv seostub tõenäoliselt Tõnismäele tagasikolimisega ning veebivestluste langus kasutajate veebikasutusoskuste ja harjumuste muutumisega.

Pääringud ja veebivestlused 2018–2025

MÕÕDIK	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Pääringute arv	430	363	414	394	319	239	291	200
Veebivestluste arv	750	1271	2566	2262	1301	1025	421	335

Kõige rohkem pöördumisi lahendatakse e-posti teel. Telefonipäringud ja pikemad teemapäringud on aasta-aastalt pisut vähenenud, kuid püsivad enam-vähem samal tasemel, seevastu infonõustamiste arv on pidevas tõusutrendis.

Päringuteenus 2021–2025

2026. aastal jätkub teemapäringutele vastamine ning lugejatele ja raamatukogudele kasutajate pakkimine (sh raamatukapid, Omniva laenus, digitaalarhiiv, Otsinguportaal, Kirjastajaportaal, MIRKO). Olulise muudatusena liitub pimedate raamatukogu teenus kogude ja teenindusosakonnaga, mis toob kaasa uue sihtgrupi teenindamise ja töötajate võimaliku puuduse riski. Infonõustamiste eesmärk on 180 nõustamist, mis planeeritult toimuvad veebikanalites.

5.6. RaRa digiteenused: DIGAR ja DIGARi Eesti artiklite portaal

Digitaalarhiivi DIGAR külastati 2025. aastal 9 232 677 korda (sh DIGAR 5 718 366 korda, DIGARi Eesti artiklid 3 514 311 korda). Võrreldes 2024. aastaga kasvas kasutus 4 129 013 korda. Kasutusnumbrite tõusu üks põhjustest on andmete migratsioon ja andmekvaliteedi kontroll RaRa sisetööde protsessides. IP-põhist eristamist ei olnud tehnilistel põhjustel võimalik teha ning seetõttu ei saanud eristada lõppkasutajate külastusi RaRa sisemistest protsessidest.

DIGARi ja DIGARi Eesti artiklite portaali kasutamine 2018–2025

MÕÕDIK	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
DIGARi kasutamine	365 942	434 069	566 279	596 494	530 363	478 175	1 792 433	5 718 366
DIGARi Eesti artiklite kasutamine	1 326 232	1 669 371	1 991 494	1 664 597	1 334 148	1 457 969	3 311 231	3 514 311

6. Kogud ja säilitamine

RaRa kogudega seotud tegevustes jätkati kogude kujundamist vastavalt rahvusraamatukogu ülesannetele eesti kultuuripärandi kogu ja säilitajana, sotsiaalia ja parlamendiraamatukogu kasutajate vajadustele vastava väljaannete kogu täiendamise ning teadusandmebaaside hankimisega.

RaRa kogude suurus 2013–2025

MÕÕDIK	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Füüsilised kogud	3 417	3 419	3 389	3 381	3 370	3 383	3 234	3 230	3 269	3 281	3 848	3 920	3 972
	458	273	471	072	285	363	366	589	807	591	395	008	174
E-kogud	158	164	179	380	426	460	603	664	718	875	1 179	1 271	1 379
	319	775	975	445	519	287	774	666	760	860	773	174	475

6.1. Kogude komplekteerimine

2025. aastal jätkus teavikute komplekteerimine vastavalt kogude kujundamise põhimõtetele. Arvele võetavate teavikute siht aastaks 2025 sai täidetud, komplekteeriti 11 445 teavikut (2024. a 11 241). Tuglase Seltsi raamatukogu sulgemise järel saabus Helsingist hoiuraamatukogusse 167 kasti eestikeelseid trükiseid ja *Estonica*'t, sh RaRa kogudest puuduvaid teavikuid, mille arvelevõtt algas 2025. aastal ja jätkub 2026. Harulduste kogusse lisandus „Tarto-Ma Kele Kässi Ramat“ (1743).

MIRKO e-laenutuse sisu hangiti 2025. aastal edasi vastavalt e-laenutuse nõukoja suunistele, arvestades kasutuskordi ja kasutajate soove. Aasta lõpus eraldas Kultuuriministeerium ühekordse 350 000 euro suuruse lisarahastuse, mille eest hangiti MIRKOsse täiendavalt e- ja audioraamatuid, et paremini katta pidevalt kasvavat nõudlust.

Hangitud andmebaaside maht püsis üldjoontes stabiilne: 2025. aasta lõpus oli otsinguportaalis ligipääs 477 võorreelsele andmekogule, sh 32-le RaRa hangitud teadusandmebaasile. Samal ajal kasvas kasutuskorra keskmine hind. Ühelt poolt saab seda selgitada väiksema kasutajahuviga (varem on olnud suur positiivne mõju andmebaase tutvustavatel kommunikatsiooni- ja turunduskampaaniatel), teisalt aga peegeldab see teenuste ja kaupade üleüldist hinnatõusu. 2025. aastal tehti otsinguportaalis ja litsentsiandmebaasides 382 288 otsingut (2024. a 460 618, –17%). Teenuse peamised tutvustuskanalid olid infonõustamised ja otsene lugejateenindus, laiemat kampaaniat ei tehtud.

Kasutajate tellimuste alusel (kasutajakeskset komplekteerimismudelit kasutades) tellitud välisraamatute osakaal eelarves püsis 14% juures, kuid viimasel kahel aastal hangitud välisraamatute kasutatavus langes, tõenäoliselt Narva mnt hoone sulgemise tõttu. Humanitaar- ja sotsiaalteaduste väljaannete hankimise osakaalud on püsinud stabiilsena. Suurem muutus on nähtav 2026. aasta sihtides seoses mahuka merekaartide ostuga, mis kaetakse humanitaarteaduste eelarvest. Positiivne on, et komplekteerimiseelarve osakaal RaRa eelarves on jätkunud püsivalt tõusvas trendis, sest jätkunud on ka teavikute ja logistika üldine hinnatõus. 2026. aasta põhifookus on jätkuvalt teavikute hankimisel RaRa kogudesse vastavalt klientide vajadustele ning raamatukogu profiilile, aga ka tööprotsesside jätkuv kohandamine ning uute teenuseosutajate koolitamine. Tegeldakse ka komplekteerimisjuhendite ülevaatamise, korrigeerimise ja täiendamisega, sh videomängude komplekteerimispõhimõtete sõnastamisega.

6.2. Teenused kirjastajatele: säilituseksemplaride keskus ja standardnumbrite väljastamine

Säilituseksemplare edastati teistele säilituseksemplare säilitavatele raamatukogudele plaanipäraselt. Teenuse töökorraldus on välja kujunenud ning mahud püsisid stabiilsed, peegeldades Eesti trükiste tootmise seisu. 2026. aasta eesmärk on tagada teenuse töökindlus ja jätkusuutlikkus kooskõlas säilituseksemplari seaduse ja RaRa andmestrategiega, jätkata koostööd kirjastajatega ning toetada digihumanitaaria valdkonda, teksti- ja andmekaeve ning avaandmete teenuseid.

Hangitud ja arvele võetud säilitusekssemplaride arv 2021–2025

Aasta	Arv	Muutus võrreldes 2024. aastaga
2021	7330	–
2022	8213	+883 (+12%)
2023	7467	–746 (–9,1%)
2024	6700	–767 (–10,3%)
2025	6136	–564 (–8,4%)

Aasta alguses muudeti tehisintellekti (TI) kasutavate kirjastuste tegevuse tõttu ajutiselt standardnumbrite väljastamise tingimusi, mistõttu väljastatud standardnumbrite arv vähenes. Massdigiteerimise projekti lõppemise tõttu langes oluliselt digikoopiatele väljastatud standardnumbrite arv, samas jäi digitaalsete säilitusekssemplaride arv ligikaudu eelmise aasta tasemele, kuna laekusid TI-kirjastuste 2024. aastal välja antud raamatute failid. Kõikumiste suurim mõjutaja on TI-kirjastuste tegevus, digikoopiate standardnumbreid mõjutavad massdigiteerimise projektid. 2026. aastal on fookuses uue Kirjastajaportaali kasutuselevõtt ning jätkuarenduse hange ja arenduste algus.

Väljastatud standardnumbrid ja failide mahud 2021–2025

MÕÖDIK	2021	2022	2023	2024	2025
Kirjastajaportaalist väljastatud ISNide arv	5 676	5 470	5 902	13 912	5 803
Digikoopiatele väljastatud ISNide arv	4 134	6 267	7 051	2 672	508
Säilitusekssemplaride failide mahud	7 902	6 434	7 303	15 488	15 614

6.3. Kataloogimine ja rahvusbibliograafia

2025. aastal kataloogiti 9590 teavikut (7583 rahvusteavikut ja 2007 välisteavikut), 2024. aastal 9985 teavikut (7876 rahvusteavikut ja 2109 välisteavikut). Maht püsis varasemaga võrreldav ning teavikute õigeaegne leitavus e-kataloogis ESTER oli tagatud. Kõik teavikuliigid kataloogiti RDA standardi järgi. Andmekvaliteedi kontroll toimus iga nädal: keskmine veamäär oli 10% (–1 pp) ning teenusetaseme kokkuleppe alusel kirjeldati 85% saabunud rahvusteavikutest kahe tööpäeva jooksul.

Aruandeaastal täiendati rahvusbibliograafia (ERB) koostamise aluseid otsusega, et tehisintellekti abil loodud väljaandeid ei käsitleta rahvusbibliograafia objektidena. Otsuse põhjenduseks on eesmärk hoida ERBi kirjeldusandmed võrreldavad ning ühtse kvaliteediloogika alustel.

Vanaraamatu kataloogimisjuhend viidi vastavusse RDA standardiga ning isikunimede normpealdiste juhendit täiendati pseudonüümide käsitlemisega. 2025. aastal loodi 8787 normikirjet (2024. a 9244). 2026. aastal on fookuses teavikute jooksva kataloogimise jätkamine, andmekvaliteedi sihipärane suurendamine ÜÜRSi juurutamise ettevalmistamiseks ning isikunimede normikirjete ja märksõnastamise korrastamise lõpetamine raamatukogusüsteemis Sierra. Fookuses on ka RDA järjepidev rakendamine, rahvusvaheliste identifikaatorite (VIAF, ISNI) kasutuselevõtt normikirjetes, automatiseerimise rolli täpsustamine krati tulemuste põhjal ning rahvusbibliograafia positsioneerimine ÜÜRSi tuumikteenusena.

6.4. Digitaalarhiiv DIGAR ja veebiarhiiv

Aruandeaasta esialgne eesmärk oli digitaalarhiivi migratsiooni lõpetamine Proacti Läti taristule I kvartalis. Migratsioon Läti serverikeskusesse viidi lõpule, kuid umbes 2% andmetest jäi saatmata, sest 17.12.2024 tegi RaRa juhtkond otsuse kolida digitaalarhiivi majutus RaRa Ädala serverikeskusesse. Otsuse aluseks oli

eelarveline kokkuvõde, kuna majutusteenuse hankimine väliselt partnerilt osutus keskmiselt viis korda kallimaks (üks kuu majutust partneri juures u 20 000 eurot ja RaRa enda serverilahenduses u 3500 eurot). Hangitava kettapinna eluiga on prognoositavalt 10 aastat.

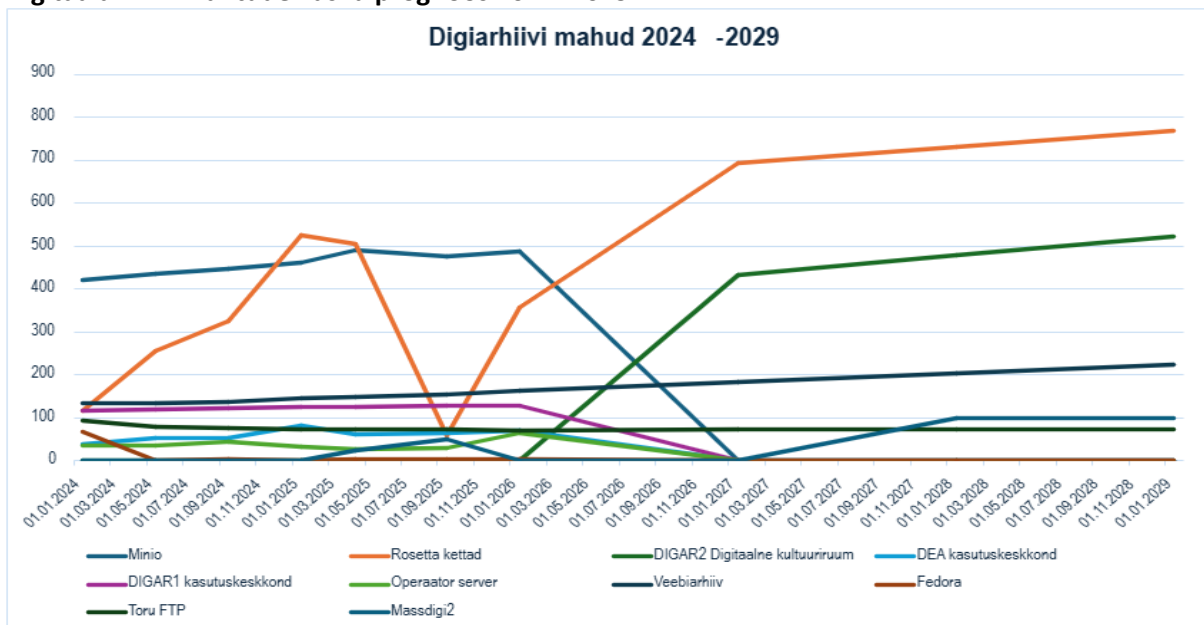
Digitaalarhiivi tarkvara juurutusprojekt lõppes märtsis ja massloovutuse projekt veebruaris. Andmete töötlus ja kontroll viidi üle uude massloovutuse lahendusse (SUPP2), mis on pikaajalise säilitamise arhiivi Rosetta vastuvõtuliides. Kultuuriministeeriumi digipöördega seotud massloovutuse projekt (SUPP2) valmis tähtaegselt, kuid ootas uue töövoo (Kirjastajaportaali→SUPP2→Rosetta) rakendamist. Veebiarhiivi suuremahuline veebikorje algas 2025. aasta sügisel ja lõpeb 2026. aasta märtsis.

Veebiarhiivi kogutakse ka Eestiga seotud sotsiaalmeediasisu (nt Instagram, YouTube, Facebook, X). Kuna Meta ja YouTube ei soovi oma materjali arhiveerimist, siis tähendab see suures osas käsitööd ning uute arhiveerimisvahendite otsimist ja leitud, et sotsiaalmeediakorporatsioonide uute arendustega kaasas käia. YouTube'i puhul satume pidevalt keelu alla ning arhiveerimine toimub, kui keeld ajutiselt ei kehti.

Digiarhivaaride võrgustiku õpi- ja koostööüritusena toimus Toosikannul IX digiarhiivinduse seminar, mis tõi kokku 41 osalejat; üritus on kujunenud Eesti digiarhivaaride kogukonna oluliseks kohtumiseks ning 2026. aastal on kavas koostöös Rahvusarhiiviga üritus uuesti korraldada.

2025. aastal alustati digitaalse säilitamise pakettide teenuse väljatöötamist teistele (mälu)asutustele. Teenuse eesmärk on pakkuda võimalust oma materjali RaRa digitaalarhiivis nõuetekohaselt pikaajaliselt säilitada ja vajadusel tutvustada. Uus digitaalarhiiv toob olulise kvaliteedihüppe võrreldes eelmise Fedora-põhise lahendusega: võimalik on aktiivsäilitamine, lihtsam on hallata andmeid ning automatiseeritud andmevahetus on viinud käsitööndusliku arhiveerimise vähenemiseni ja toonud paari aastaga hinnanguliselt ca 4 FTEd kokkuhoidu.

Digitaalarhiivi mahtude kasvu prognoos 2024–2029

Prognoosis arvestatakse, et vanad keskkonnad (Fedora ja Minio) tühjendatakse 2026. aasta jooksul. Materjali juurdekasv on ca 38 TB aastas ning 2025. aastal kasvasid näitajad u 5% (DEA nimetused +4,8%, suurim kasv DEA artiklites +27,4%). 2026. aasta fookused on käsitöö vähendamine veebiarhiveerimisel (kohalike lehtede PDFid ja ühiskonnauuringud), veebiperioodika kvaliteedikontrolli automatiseerimine, vähemalt ühe Eesti videomängu pilootarhiveerimine Rosettasse, digikogude säilituspoliitika uuendamine,

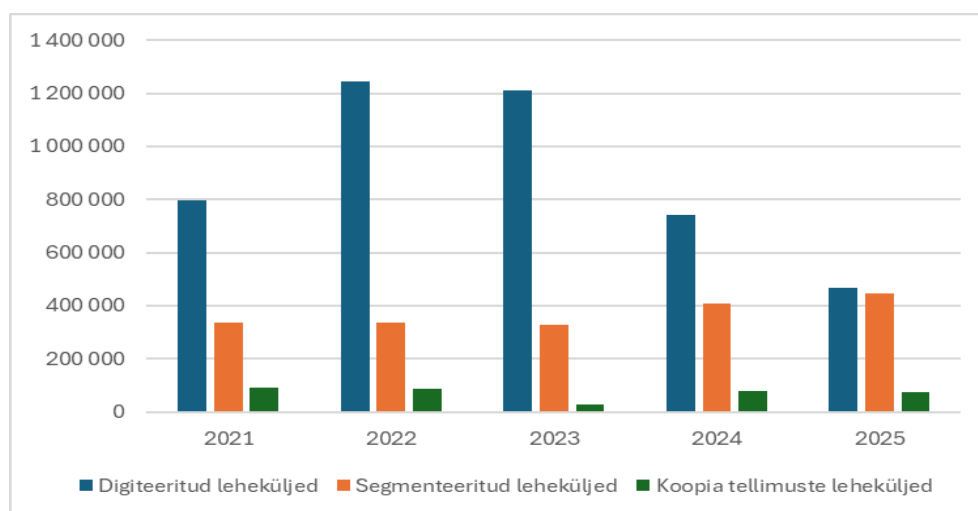
digisäilituse/-kasutuse pakettide lõplik hinnastamine, vanade digihoidlate järelkontroll pärast Ädala keskusse kolimist, digiarhiivinduse seminari korraldamine Toosikannul (u 50 osalejat) ning Milano-Cortina olümpiamängude ja 2026. aasta presidendivalimiste teemaliste erikogude moodustamine veebiarhiivi.

6.5. Digiteerimine

Aruandeaastal oli koopiatellimusi 75 754 lk (digitellimused 67 326 lk / 317 tellimust; valguskoopiad 8428 lk / 850 tellimust). 2024. aastal oli tellimusi 85 526 lk, millest 76 682 lk (2023. a 24 663 lk) oli digitellimusi ja 10 844 lk (2023. a 3286 lk) valguskoopiade tellimusi. Digitaalarhiivid täienesid 273 nimetuse ja 57 402 lk võrra; suurimad välistellijad olid Emakeele Selts ja Meremuuseum ning huvi oli ka kirjastustel. Reprodutseerimiskava alusel digiteeriti kokku 468 681 lk (2024. a 742 140 lk), sh nõukogudeaegset perioodikat 79 840 lk, üleminekuaja ajalehti 113 118 lk, püsitrükiseid ning muud ainet (sh 48 655 lk raamatuid/perioodikat, 156 plakatit, 343 fotot). Lõpetati ekssliibruste kogu digiteerimine (lisandus 1051 annetatud ekssliibrust) ja alustati postkaartide digiteerimisprojektiga (300 postkaarti). Digiteerimise mahu vähenemine 2025. aastal tulenes eelkõige ainese ja tööprotsessi muutusest. Kui 2024. aastal digiteeriti peamiselt Raamatupalati nõukogude perioodi trükiseid, mis võimaldasid kiiret dokumendiskaneerimist, siis 2025. aastal tuli suurem osa materjalist (hinnanguliselt 60–70%) TLÜARist tellida (ajakirjad ja osad ajalehed), mis pikendas tööaega. Lisaks olid töös püsitrükised, mis on ajamahukad, kuid väiksema leheküljemahuga. Digiteerijad alustasid paralleelselt ka digiteeritu segmenteerimist ning õppisid ajalehtede jm materjali töötlust, mis vähendas tootmismahutu protsessi käivitamise perioodil. Mõju avaldas ka vananenud skanneripark, mis põhjustas remondipause ja seadis piiranguid osade tööde tegemisele.

2025. aastal segmenteeriti 445 621 lk (2024. a 408 473 lk) trükieelsete ajalehtede, ajakirjade ja jätkväljaannete faile (lisaks digiteeritud perioodika ja püsitrükised). Lõpetati 2023. aastal laekunud püsitrükiste segmenteerimine ning jätkati säilituseksemplaride, Raamatupalati püsitrükiste (sh müürilehed) ning digiteeritud ajalehtedega (Eesti Päevaleht, Usulised Tõeterad – 19 019 lk). Välispartneri – tarkvaraettevõtte Content Conversion Specialists (CCS) segmenteerimisteenuse kaudu lisandus arhiivi 4214 numbrit ja 58 549 lk.

Digiteerimine 2021–2025

Kirjastajatele on kättesaadavad kõigi ilmunud trükiste tagatisfailid ning 2025. aasta jooksev perioodika on segmenteerituna kättesaadav. Vaatamata RaRa sulgemisele toimis koopiasteenus katkematult.

Aruandeaastal alustatud mitmed töövood olid kavandatud kaheaastaseks või püsivaks protsessiks: digiteerimiskeskuse kujundamine kompetentsikeskuseks seoti digiharidusprogrammiga (esmakordselt 2026. aastal kutsekoolituse moodulis). Tõrkeid põhjustasid arenduste ja Riigi IT Keskuse (RITi) tehnilised probleemid, mistõttu viibis segmenteerimistarkvara DocWiz liidestamine Kirjastajaportaaliga ning segmenteerimise töövoogu käivitamine ja koopiasteenuse arendused Tõnismäel ei sujunud soovitud kiirusel, seetõttu jäid ka tulemused oodatust madalamaks. Alustati skannerihanke ja Pilvepindi juurutuse ettevalmistust.

2026. aasta fookus on digiainese mahu kasvatamine, koopiasteenuse katkematu tagamine (sh Pilveprint töötajatele), segmenteerimise töövoogu lõplik käivitamine ja alamprotsesside automatiseerimise analüüs, uute seadmete hankimine ning digiteerimiskeskuse arendamine kompetentsikeskuseks ja digiharidusprogrammi käivitamine. Lisaks tehakse ISE artiklite andmebaasi analüüs digiteerimata perioodika töövoogu käivitamiseks, vaadatakse üle digiteerimisjuhised uute säilitus-/kättesaadavuslahenduste valguses ning katsetatakse masin- ja käsikirjaliste materjalide tekstivastusprogramme (jätkuprojekt EMTAga).

6.6. Autoriõiguste tuvastamine, kogude kättesaadavuse suurendamine

Autoriõiguse alt vabanevate teoste vabakasutusse liikumine toimus väiksemas mahus (2025. a 7125; 2024. a 116 056), kuna töövoogu käivitus korrektselt 2023 ja selleks ajaks oli kogunenud varasematest aastatest suurem hulk teoseid, mida sai kättesaadavaks teha. Edaspidi jääb autoriõiguse alt vabanevate teoste maht võrreldes 2025. aastaga ilmselt samaks. Kaubanduskäibest väljas olevate teoste märgistamine kasvas valimi 1980. aastani laiendamise tõttu, suurendades ainese üldsusele kättesaadavat mahtu; digitaalarhiivi lisati 28 405 õiguspäraselt tasuta loetavat teost. Autoriõiguse päeva seminaril osales kohapeal 75 inimest, ülekannet jälgis u 110 ning järelevaatamisi oli üle 275. Kirjastajatele anti üle 583 helifaili ja fonogrammitasudest laekus 49 551,27 eurot omatulu. 2026. aastal on fookuses kaubanduskäibest väljas olevate teoste tuvastamise töövoogu osaline automatiseerimine (sh veebipäringud ja nende päringutulemuste võrdlus e-kataloogiga). Kultuuriministeriumile tehakse ettepanekud laenuhüvitise laiendamiseks ning säilituseksemplari seaduse § 14 täiendamiseks, et säilituseksemplare saaks kasutada ka muudel autoriõiguse seadusest tulenevatel juhtudel, sh võimaldada neid teaduseesmärgil andmekaeveks kopeerida.

6.7. Füüsiliste kogude säilitamine

Aruandeaastal keskendus füüsiliste kogude pikaajaline säilitamine teavikute kolimisele Tõnismäele ning stabiilse hoiustamise tagamisele kuni renoveeritud hoones hoidlainventari paigaldamiseni, sh jätkus järelkomplekteeritud teavikute suunamine konserveerimisele ja digiteerimisele. Aasta lõpus oli arhiivkogus 756 448 eksemplari, haruldaste raamatute kogus 37 397 eksemplari ja tagatiskoopiaste kogus 5812 eksemplari; isikuarhiive oli 38 (korrastatud 23), kokku 8648 säilikut. Kuni septembrini hoiti teavikuid Narva mnt 11 arhiiviruumis ning 2025. aastal neid logistikapartneri lattu ei saadetud. Restaureerimiskeskuses jätkati teavikute puhastamist ja karbistamist. Konserveerimisele edastati 303 arhiiv- ja 3 harulduste kogu väljaannet (mahud olid väiksemad, sest töö koondus esimesse poolaastasse).

Pingestunud julgeolekuolukorra tõttu on Eestis alustatud kultuuripärandi riskijuhtimise ja evakueerimiseks valmistumisega: 16.07.2024 moodustati kultuuriministri käskkirjaga trükipärandi kaitse valdkonnaülene töörühm, mida juhtis RaRa (partnerid: Kultuuriministerium, TÜ raamatukogu, TLÜ akadeemiline raamatukogu, Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Lastekirjanduse Keskus). Töörühm kinnitas 27.01.2025 rahvusteavikute tuumikkollektsiooni nimekirja 2973 eesti algupärandiga (peamiselt raamatud, väiksem valik ka kaarte ja noote) koos nelja stsenaariumiga kogumi füüsiliseks komplekteerimiseks, mis lülitati riigi kaitsetegevuse kava Kultuuriministeriumi valitsemisala alamkavasse 2025–2027.

7. Sotsiaalia ja humanitaaria infokeskus

2025. aastal ühendati sotsiaalteaduste ja parlamendiraamatukogu ning humanitaarraamatukogu teenused sotsiaal- ja humanitaarteaduste infoteenuseks, koondades valdkonna eksperdid ja teadmuse ühtseks tervikuks. Peamised fookused olid raamatuaasta ja eesti raamatu 500. aastapäeva tähistamine, parlamendi infoteeninduse kvaliteedi tagamine, kogude sujuv kolimine asendusruumidest ning MeediaRadari projekti algus. Aasta jooksul toimusid ka traditsioonilised kultuuriüritused ja rahvusvahelised koostööõhtud (sh Austria saatkonna ja Goethe Instituudiga) ning noorte kirjandusüritusega osaleti Poola Rahvusraamatukogu juhitud projektis „Read. For Real“ (esineja Jukka Behm).

Haridustegevuste tutvustamiseks korraldati infotunnid muusika-, eesti keele ja kirjanduse ning ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetajatele, toetades raamatukogu rolli humanitaaria ja kunstide keskse kompetentsikeskusena. Raamatuaasta raames koostati Joonas Sildre koomiksivõtmes näitus 12 loona esimestest eestikeelsetest trükistest. Näitust eksponeeriti Tammsaare pargis ja RaRa väikeses majas ning materjalid tehti hiljem RaRa veebis vabalt kasutatavaks, nt koolidele, raamatukogudele ja välisesindustele. Lisati ka töölehed (alla laaditud 67 korda). Eestikeelse näituse materjale laeti alla 120 korda ja ingliskeelseid 5 korda (nt Dublinist, Astanast, Ottawast, Ateenast). Näitust tutvustati ka ESTO päeval, Kirjandustänav festivalil ja PWC finantskonverentsil.

Eesti Raamatu Aasta raames ilmus koostöös Läti Rahvusraamatukoguga artiklikogumik „See esimene raamat. 500 aastat ühist kirjakultuuri“ (ka läti keeles). Kogumiku esitlus toimus rahvusraamatukogus, tugevdades RaRa rolli raamatuajaloo uurimises. Veebiviktoriin „Eesti raamat 500“ tutvustas eestikeelse raamatu ajalugu ning kogus mõne kuuga ligi 3000 vaatamist.

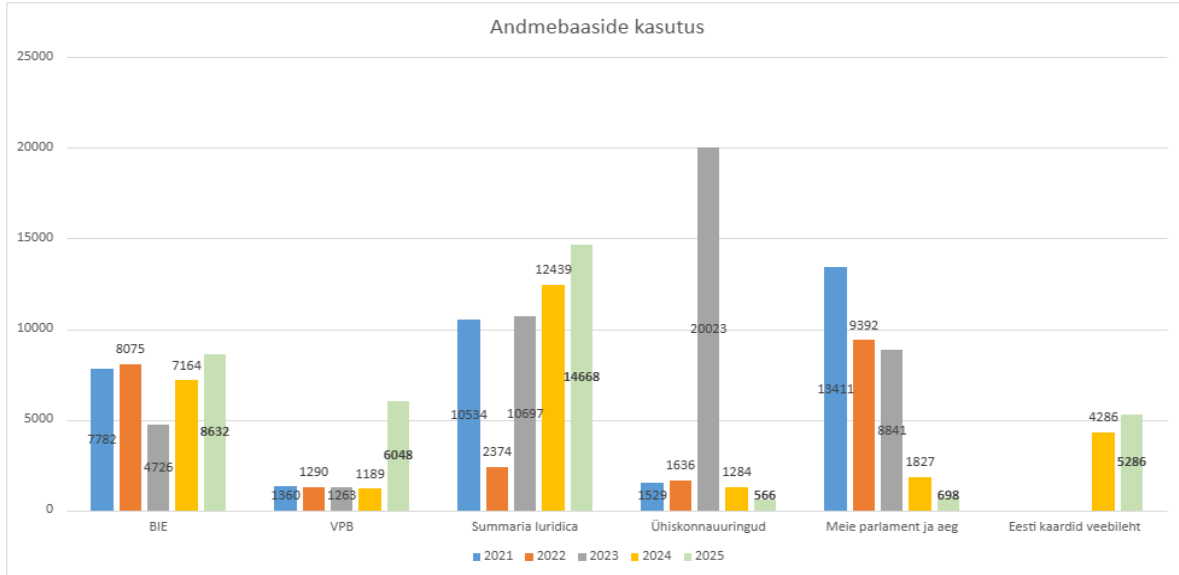
Koostöös partneritega korraldati üle-eestiline laste ja koolinoorte konkurss „Mina, raamat ja eksliibris“, mis algas 2024. aastal ja jätkus 2025, kasutades inspiratsioonina RaRa eksliibrisekogusid. Koostati RaRa toimetiste allseeria „Raamat ja aeg“ 8. number „Sõnade tähendusest“ (pühendatud Eesti raamatu 500. aastapäevale; ilmub 2026) ning RaRa eksperdid tutvustasid Heinrich Stahli, eesti kirikukirjandust ja vanu lauluraamatuid Eesti Kirjandusmuuseumi videosarjas. Eesti Raamatu Aasta tähestiku raames ilmus RaRa blogis artikleid kogude haruldustest (käsikirjad, publikaadid, laulikud ja vanim eestikeelne trükis).

Jätkus tihe koostöö erialaühenduste ja partneritega: koos Tartu linnaraamatukoguga koostati veebinäitus „Eestikeelne muusika- ja noodiraamat 1635–1869“, osaleti IAMLi konverentsil ning RILMi ja RISMI töörühmades. RILMi andmebaasi lisati 105 ingliskeelsete annotatsioonidega kirjet. Jätkus kultuuri- ja teabevahetuskooostöö Austria ja Saksamaa partneritega ning koos Presidendi Kantseleiga alustati presidentide raamatukogu ja teenetemärkide galerii näituste ettevalmistamist.

Kultuuriministeeriumi rahastuse toel algas projekt MeediaRadar, mis arendab eri kultuuri- ja keeletaustaga elanike meedia- ja digipädevust. Valmis kakskeelne koolitusmaterjal „Kuidas orienteeruda infokülluses?“, töötati välja sellega seotud koolitusprogramm ning toimetati ja kirjastati eesti- ja venekeelne „Digioskuste käsiraamat“. Lisaks valmis eesti- ja venekeelne vandenõuteooriate teemaline e-mäng ja loodi 40 eksperti koondav partnervõrgustik. Projekti raames toimus raamatukogudes 11 sihtrühmaüritust ja 9 raamatukoguhoidjate koolitust ning programmi tutvustati Riigikogu lahtiste uste päeval, Euroopa päeval Narvas ja arvamusefestivalil. Alustati mitmekeelse veebilehe loomist, lehe avalikustamine on planeeritud 2026. aasta algusesse. Neljandat korda toimus meediahariduse konverents, seekord pealkirjaga „Ekraanid ja hinged – elu digimaailmas“, osalejaid oli 1300 (100 kohapeal, 1200 veebis). Toimus XX oskuskeelepäev „Piiblist kõik algas – piiblitõlkest tehisaruni“ 326 osalejaga (65 kohapeal, 261 veebis). Välkraamatukoguga osaleti 11 tavapärasel üritusel ning lisaks uutel üritustel

(Kalevala päev, ESTO päevad, PWC finantskonverents), samuti Euroopa päeval ja Riigikogu lahtiste uste päeval.

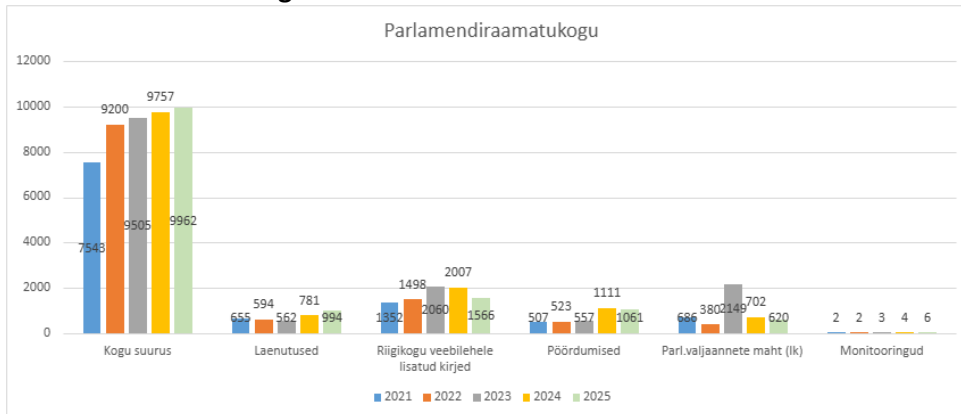
SHIKi veebilehtede ja andmebaaside külastused/kasutused 2021–2025

Eesti õigusbibliograafia (BIE) kasutus on stabiilne, 2025. aasta tulemus 8632 oli viimaste aastate kõrgeim. 2025. aastal keskenduti andmekvaliteedi parandamisele. Vabariigi Presidendi bibliograafia kasutus kasvas 6048-ni, Summaria Iuridica jõudis hästi sihtrühmani ja kasvutrend jätkus (2025. a 14 668 külastust). Kasutuse kasvu toetas päevakajaliste temade käsitlemine (nt droonid, tehisintellekt, erakondade rahastamine, riiklik jälgimissüsteem). Ühiskonnauuringute lehe kasutus langes 2025. aastal 566-ni, mis toetab suunda viia Eesti uuringute kogum DIGARi uude keskkonda. Veebinäitus „Meie parlament ja aeg” vajab madala külastuse (2025. a 698) tõttu laiemat tutvustamist.

SHIKi muu tegevus 2021–2025

MÕÕDIK	2021	2022	2023	2024	2025
Ürituste arv (sotsiaalia-humanitaaria)	62	50	69	58	62
Välisekspertide soovitusel (humanitaaria; %)	44	42	49	39	32
Välisekspertide soovitusel (sotsiaalia; %)	37	29	29	27	30
Kogu suurus (sotsiaalia)	–	36 978	36 513	36 617	35 806
Kogu suurus (humanitaaria)	–	56 608	58 689	60 723	53 452

Parlamendiraamatukogu 2021–2025

Parlamenditeeninduses kasvab jätkuvalt vajadus info selekteerimise, värskete ja usaldusväärse info ning ajakirjandusartiklite monitoorimise järele. 2025. aastal jätkus ELi ja parlamentide uudiste seire, lisaks kasvas huvi keskkonna- ja riigikaitseteemade vastu. Kokku oli töös kuus pikaajalist päringut, mis eeldas head koostööd tellijatega ja tõhusat töökorraldust. Kohaliku omavalitsuse (KOV) valimiste ajal tehti koostööd veebiarhiveerimise meeskonnaga kandidaatidega seotud veebisaitide leidmisel ning osaleti ECPRD ja Põhjamaade parlamendiraamatukogude võrgustikukohtumistel. Parlamendiraamatukoguna pakume endiselt Riigikogu Kantsleile kirjastamisteenust ning koostöös valmis mitu jätkväljaannet (Riigikogu aastaraamat ja liikmete elulugude täiendatud kogumik, KOV valimiste käsiraamat).

8. Pimedate raamatukogu

Pimedate raamatukogu lugejate arv kasvas 2025. aastal 1339-ni ning rekordiliselt lisandus 160 uut lugejat (2024. a 1179 ja 73 uut lugejat), seda peamiselt veebiraamatukogu kasutajate arvelt (2025. a 961; 2024. a 802). Samal ajal vähenes veebiraamatukogu allalaadimiste arv 10% (21 300), kohapealsed külastused 30% ning kojulaenus ja mittetagastatavate heliraamatute laenus jätkasid langust (2025. a 233 ja 7886; 2024. a 266 ja 9151). Seda mõjutasid RITI teenuste tehnoloogiamuutused ja CD-teenuse trükkimise tõrked. Uute heliraamatute tootmine kasvas 15% (192), tellimustööd punktikirjas ja kombatavate materjalidena püsisid samal tasemel ning teenust tutvustati 10 koolituse ja esinemisega.

9. Hoiuraamatukogu

Aruandeaastal kasvasid hoiuraamatukogu vahetusteenuse nähtavus ja mahud. Vahetuskogusse võeti vastu 463 371 teavikut (+44 008) ja taaskasutuseks anti üle 138 374 teavikut (+8881). Suurim kasv tuli kooliraamatukogude (+22%, kokku 6009 teavikut) ning muuseumide/teatrite/filmistuudiotega varustamisest (+44%, kokku 6119 teavikut). Üleantud teavikute arv kokku kasvas 7% (sh eestikeelsed raamatud +19%, eestikeelne perioodika +56%). Tegevustesse kaasati 13 üldkasuliku töö tegijat ja 34 vabatahtlikku. Korraldati 10 kampaaniaüritust „Anna raamatule uus elu!“ (lisandus 50 954 teavikut), 12 koolitust (176 osalejat) ja ürituse Open House Tallinn raames 11 ekskursiooni (75 huvilist). Annetustest kasvas kirjastuste laojääkide osakaal (9%) ning vahendati kirjastuste Hea Lugu, Varrak, Eesti Raamat, Ilmamaa ning Päike ja Pilv trükiseid; suurimad annetajad olid mh Rahvusarhiiv, Rootsi Eestlaste Liidu arhiiv ja Eesti Kirjanike Liit ning lisandusid mitmed nimekad kogud (sh Presidendi Kantslei ja president Arnold Rütli raamatukogu). Eesti Raamatu Aasta raames kasutasid valitsusasutused ja ministriumid teenust rohkem (+2%), kasutajad olid ka SOS Lasteküla, Tallinna Rändekeskus ja Tallinna Vangla, avati Saue Kooli lugemistuba ning loodi eesti kirjanduse nurgad Eesti saatkonnas Egiptuses ja Astana akadeemilises raamatukogus. Reisi- ja suveraamatukogudele anti üle 23 616 teavikut ning tellijad olid ettevõtted T Grupp ja TS Laevad. Hoiuraamatukogu ekspert Kalju Tammaru osales Wingate'i ülikooli Balti kollektsiooni hindamisel ja viis läbi RaRa Muuseumiöö tuuri.

Peamised fookused 2026. aastal on raamuringluse mahu ja kvaliteedi tagamine, teenuse nähtavuse ja kättesaadavuse suurendamine üleriigiliste raamatukoguteenuste projekti vaates ning reisi- ja välkraamatukogude rolli optimeerimine avalikkusele suunatud teenuse vaates.

Hoiuraamatukogu tegevus 2021–2025

MÕÕDIK	2021	2022	2023	2024	2025
Vastuvõetud teavikute arv	337 745	426 345	376 271	419 363	463 371
Üleantud teavikute arv	95 353	124 065	163 163	129 493	138 374
Lahendatud päringute arv	4 070	5 460	3 278	5 715	5 014
Jäätmekäitlusesse üleantud teavikute arv	300 389	330 600	255 076	233 616	281 963
Teabe- ja kogumisürituste arv	8	12	11	13	10

10. Hariduskeskus

Aruandeaastal keskendus haridusteenus Tõnismäe hoone avamise ettevalmistustele 2027. aasta mais. 2025. aastal parandati veebimängude ja -viktoriinide leitavust ja kasutajateekondi. Kolimise ja väiksema meeskonna tõttu toimus tegevus piiratud mahus: kevadel Narva mnt asendusruumides, alates septembri kolmandast nädalast juba Tõnismäel.

Programmide läbiviimiseks avati 2025. aasta septembris kaks õppeklassi. Vaatamata piiratud tegevustingimustele on valikus 11 info- ja meediapädevust toetavat haridusprogrammi (I kooliastmele 1, II–III kooliastmele 8, gümnaasiumile 2). Aasta jooksul viidi läbi 262 haridusprogrammi (2024. a 431), milles osales 6131 õppijat (2024. a 8962): 57% osalejatest olid alg- ja põhikooliealised, gümnaasiumi osakaal oli 11%, eelkooliealisi oli 17% ning täiskasvanuid (sh tudengeid) 15%. Veebipõhistes info- ja meediapädevuse programmides osales 285 õppijat. Haridustegevuste soovitusindeks oli 88% (2024. a 92) ja rahuloluindeks 74% (2024. a 82).

Jätkati perehommikuid koostöös Apollo raamatupoega RaRa Solarise saatkonnas (2025. aastal kaheksa perehommikut) ning korraldati üks perehommik Kirjandustäna festivali lastealal koostöös Rahvusarhiiviga. Pärast uue haridustehnoloogi värbamist kiirenes õppematerjalide ja -mängude arendus: aasta jooksul loodi või uuendati 29 materjali, sh loodi 17 uut mängu. Mänge ja viktoriine kasutati kokku 101 170 korral (2024. a 136 256) ning veebianalüütika järgi kasvas materjalide vaatamine RaRa kodulehel 45%. Kasutamiskogemuse parandamiseks korraldati kasutajateekondi (nt vanusegruppide järgi reastatud programmid, tähtpäevamängude õigeaegne esiletõstmine) ning loodi mängude temaatiline kalender, mida jagati plakati ja voldikuna ning mida saab veebist printida.

Koostööpartnerite ring püsis lai: jätkati koostööd Rahvusarhiivi, VAT Teatri ja Eesti Teadusagentuuriga (ETAG), huvitegevusi pakuti Tallinna Ülikooli korraldatud riikliku emakeeleolümpiaadi finalistidele (60 õpilast 7.–12. klassist). ETAGi õpilasuurijate konkursil anti välja esimene eripreemia parimale meedia- ja infopädevuse tööle ning arendati uusi kontakte (Patendiamet, Euroopa Komisjoni Eesti esindus, Harno haridussaadikute ja haridusekspordi võrgustik, Multilingua, EKA uusmeedia osakond; ettevalmistamisel on koostöö Vivita/Lahenduste Laboratooriumi ja TalTechiga).

Videomängude muuseum LVLup! tegutses samuti kolimise tingimustes: kogud toodi 2025. aasta teisel poolel kuuest säilituskohast Tõnismäele, parandati ligikaudu 40 seadet, puhastati ja hooldati umbes 100

eset ning aasta lõpuks oli kogudest kaardistatud 90%. Alustati Eesti videomängude arhiveerimise korralduse väljatöötamist ja arvelevõtu loogika arutelusid. 15.12 toimus säilituseksemplari nõukoja koosolek, kus anti ülevaade muudatustest ja esimese kahe mängu arhiveerimise seisust. Muuseum tegutses rahvusvahelises võrgustikus: EFGAMPi liikmena, 28.10–04.11 Berliinis arvutimängude muuseumi (Computerspielemuseumi) programmis „Replay Rebrain“ ning praktikakohana programmi Erasmus+ raames (kolm praktikanti Prantsusmaalt). Vaatamata piiratud ligipääsule tegutseti edasi: 12.12 prototüübiti üritus „Sünnipäev muuseumis“, 17.12 toimus EKA uusmeedia tudengite näitus ning aasta jooksul tehti kaks väljasõiduüritust.

Aruandeaastal tutvustati haridustegevusi sihtrühmadele, et hoida hariduskeskus nähtavana ka piiratud tingimustes. Toimus õpetajate infotund Tõnismäel (25.09; koos Rahvusarhiivi ja VAT Teatriga) ning kolm infotundi Tallinna Õpetajate Maja võrgustikele (14.01 kogukonnajuhid, 22.04 ajaloo- ja ühiskonnaõpetajad, 27.08 muusikaõpetajad). Lisaks anti välja viis uudiskirja ja tutvustati tegevusi Õpetajate Lehes, Haridustreffil ja VAT Teatri haridussündmusel. Valmis RaRa hariduskeskkonna visioon. Infootsingu digiõppematerjalide paketi valmimine lükkus edasi (maht osutus suureks) ning töörühm jätkab koos Patendiametiga selle täiendamist ja testimist.

Teenuse maht vähenes: 2025. aastal toimus 262 haridustegevust 6131 osalejaga (2024. a 431 ja 8962), seda peamiselt kolimise, ruumipiirangute, paketi „RaRa ratastel“ lõppemise ning töötajate lahkumise tõttu. Hinnanguliselt kasvab osalus programmides alates 2027. õppeaastast, kui Tõnismäe hoone on täielikult avatud ning õppijad saavad kasutada kogu õpikeskkonda ja teisi seotud teenuseid.

Haridustegevused, osalejad ja e-programmide kasutus 2021–2025

MÕÕDIK	2021	2022	2023	2024	2025
Haridustegevuste arv	174	338	473	431	262
Haridustegevustes osalejate arv	3 772	7 786	10 385	8 962	6 131
E-programmide kasutuste arv	24 166	195 685	186 442	136 256	101 170

Aruandeaastal oli haridustegevuste soovitusindeks 88% (siht 90) ja rahuloluindeks 74% (siht 85); mõlemad jäid alla sihi ning 2024. aasta taseme (92% ja 82%), kuid väärtuslik tagasiside annab selge aluse programmide arenduseks. 2026. aastal on fookuses renoveeritud maja taasavamise ettevalmistus ja näitustega seotud haridustegevused (sh muuseumi LVLup! näituse koostamine), veebimaterjalide ajakohastamine ja uurimistöö veebipaketi loomine.

11. Digipööre, RaRa arendusportfelli ülevaade

IT-projektiportfell on organisatsiooni arengu võtmetööriist, sest aitab hoida arendused strateegilises raamis, juhtida riske ning viia RaRa digipöörde eesmärgid ellu süsteemselt ja planeeritult. 2025. aastal oli fookus vananenud lahenduste asendamisel kaasaegsete ja turvaliste platvormidega ning Kultuuriministeeriumi digipöörde projektide, sh üleriigiliste infosüsteemide arenduste elluviimine.

2025. aasta portfellis oli kokku 13 projekti (2024. a 12). Kalendriaastal lõppema pidanud kaheksast projektist lõpetati kolm: „Failide massloovutuse lahenduse arendus“, „Kirjastajaportaali arendused“ ja „Digitaalarhiivi juurutamine“. Digitaalarhiivi juurutamise tulemusel viidi arhiiv üle uuele platvormile Rosetta. Kirjastajaportaali arendustega loodi kirjastajatele senise rakenduse asemele uus, turvalisem ja funktsionaalsem platvorm. Massloovutuse lahendusega asendati vana vastuvõturakendus ning loodi uus lahendus, mis suudab digiteeritud materjali vastu võtta ja nõuetekohaselt digitaalarhiivi edastada, haldab juurdepääsuõigusi ja litsentsiinfot ning veebimaterjalide linkide suunamise reegleid.

Neli projekti ei lõppenud 2025. aastal planeeritult ja töö jätkub 2026. aastal. Jätkuvad projektid „Digitaalarhiivi kasutuskeskkond (DIGAR)“ (kolme platvormi koondamine ühele uuele, seniste platvormide sulgemine), „Raamatukogude juhtimistöölaud“ (uue juhtimisvahendi väljatöötamine ja vana rakenduse sulgemine), „Veebiraamatukogu üleviimine MIRKO e-laenutuse keskkonda“ (pimedate raamatukogu teenuse üleviimine) ning innovatsiooniprojekt „Automaatse kataloogimise ja märksõnastamise krati arendus“, mille siht on kasutada tehisintellekti abi märksõnastamisel ja kataloogimisel.

Järgmisel aastal jätkub 2025. aastal alanud tööde ettevalmistus ja elluviimine projektis „DIGARi andme- ja kodanikuteaduse arendusetapp“ ning viiakse läbi üleriigilised hanked projektides „Uus raamatukogusüsteem: e-kataloogi hankimine“ ja „Ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi lahenduse ja ühisotsingu lahenduse loomine ja juurutamine“. Tõnismäe hoone rekonstrueerimisega seotud arendustest jätkuvad 2026. aastal projektid „Broneerimissüsteem“ ja „Iseteeninduslik raamatukogu“.

Positiivne on, et portfell püsis kontrolli all: planeerimata projekte ei lisandunud. Ennetähtaegselt katkestati projekt „CRM süsteemi kasutuselevõtt kliendiandmebaasina“, sest analüüsietapi lõppedes osutus lahendus RaRa jaoks ebamõistlikult kalliks. 2025. aastal lõpetatud projektide tähtaeg nihkus edasi keskmiselt umbes kuus kuud, samas kujunes nende kulutase mõnevõrra väiksemaks kui algselt planeeritud. Projekt „Kirjastajaportaali arendused“ nihkus nelja kuu võrra edasi, kuna arendaja alahindas tööde mahtu ja keerukust. Projekti „Failide massloovutuse lahenduse arendus“ edasinihkumise kolme kuu võrra põhjustas funktsionaalsuste vastuvõtutestimise käigus avastatud mitteootuspärane toimimine, üleantud dokumentatsiooni puudujääkide kõrvaldamine ja turvatestimise käigus selgunud nõrkuste likvideerimine. Projekti „Digitaalarhiivi juurutamine“ tähtaeg nihkus edasi 11 kuud, sest migratsioonitööde maht ja keerukus osutus planeeritust suuremaks.

Kultuuriministeriumi digipöörde tegevuskava raames viis RaRa läbi trükipärandi massdigiteerimise projekti (ettevalmistus 2023; riigihange 2024 – teostaja OÜ Ratus koos TLÜARiga, segmenteerija Content Conversion Specialists GmbH; koostöö ainese ettevalmistamisel TLÜARi, Eesti Kirjandusmuuseumi arhiiviraamatukogu ja TÜ raamatukoguga). Projekti eesmärk oli teha avalikult veebis kättesaadavaks 550 042 lk ajakirjanduspärandit. 18 kuuks planeeritud töö (01.09.2024–28.02.2026) lõppes ennetähtaegselt 05.01.2026 ning lepingut muudeti mahuga +7533 lk aastakäikude kompleksuse tagamiseks. Projekti tulemusena on avalikult kättesaadav 557 575 lk ajalehti (188 144 lk nõukogude päevalehti – 6 nimetust; 294 370 lk eestikeelseid 1987–2016 ilmunud ajalehti – 14 nimetust; 75 061 lk väliseesti ajalehti – 69 nimetust).

12. Organisatsioon ja personal

Seisuga 31.12.2025 oli töötajate keskmine arv 193,4 (2024. a 197,7) ja töötajate arv 198 (2024. a 191). 2025. aastal tuli tööle 23 ja lahkus 19 töötajat, värbamiskonkurssidel oli keskmiselt 46 kandidaati (min 9, maks 233). Töötajate koguvoolavus oli 10% (2024. a 11%) ja vabatahtlik voolavus 4% (2024. a 7%). Töötajate keskmine vanus oli 50,8 ning staaž 17,2 aastat. 82% töötajatest on kõrgharidusega, magistri-/doktorikraadiga 55%. Koolitusmaht oli viis koolituspäeva töötaja kohta (2024. a 6). Keskmine palk oli 1975 eurot ja mediaanpalk 1730 eurot.

2025. aastal toimus RaRa organisatsioonis kaasavalt aastate 2026–2028 strateegia koostamise protsess, kus juhtide ja töötajate sisend koondati ühtseteks eesmärkideks ning sõnastati viis peamist strateegilist fookust: RaRa kui Eesti kultuuripärandi hoidja ja säilitaja ning raamatukogundusmõtte eestvedaja, tõhus organisatsioon ja väärtustatud töötajad, Tõnismäe maja kui kultuuri- ja koostöökeskus ning RaRa kui kultuuripärandi kättesaadavuse võimendaja.

Aruandeaastal tehti teenusepõhises juhtimises mitmeid muudatusi. Struktuurimuudatuste eesmärk oli organisatsiooni tasandil dubleerivate sisutegevuste lõpetamine ja teadmuse koondamine tiimidesse.

Sotsiaalia ja parlamendiraamatukogu ning humanitaaria ja kunstide raamatukogu sisutegevuste alusel moodustati sotsiaalia ja humanitaaria infokeskus ning loodi ka kogude ja teenindusosakond. Seoses IT-juhi lahkumisega otsustati eraldi IT-osakonda enam mitte luua, rollid jagunesid arenduskeskuse ja üleriigiliste raamatukoguteenuste keskuse vahel.

Teenuste portfelli korrastati (2025. a lõpuks 29 teenust; 2024. a 44) ning kasutusele võeti teenuste dünaamiline kataloog – teenuste juhtimise ja haldamise keskne tööriist, mis seob teenused protsesside, juhiste, mõõdikute, projektide ja reaajas kajastuvate muudatustega. Kataloog võimaldab kiiret ligipääsu teenuse elutsükli infole, toetab läbipaistvust ja koostööd ning on kooskõlas E-ITSi ja kvaliteedijuhtimise põhimõtetega.

Parendati ja täiendati RaRa teenusedisaini tööriistakasti, lisades praktilisi koostöö- ja koosloomemeeetodeid ning õppematerjale, mis on kõigile teenuse- ja protsessijuhtidele interaktiivse tööriistakastina hõlpsasti ligipääsetavad veebirakenduses Figma.

Töötajate koolitus ja arendamine on RaRa eesmärkide saavutamisel jätkuvalt võtmetähtsusega. 2025. aastal viidi jaanuarist maini läbi praktilised tehisintellektikoolitused, mille käigus omandas ligikaudu 60 töötajat kahe tunni jooksul ChatGPT teadliku kasutamise põhimõtted (eelnevalt jagati osalejatele ka lühike teoreetiline materjal). Koolituste käivitamise ajendiks oli klienditeenindajate selge praktiline vajadus TI kasutusoskuste järele infootsingul ja kliendisuhtluses, kuid huvi laienes kiiresti ka teistesse osakondadesse. Kohtumistel lahendati 17 igapäevatööd toetavat ülesannet (nt kokkuvõtted, kliendivastused, tekstide toimetamine ja lihtsustamine, tõlkimine, info struktureerimine, ideede genereerimine), mille tulemusena kasvas osalejate kindlus ja oskus rakendada tehisintellekti konkreetsetes tööülesannetes. Järgmise sammuna alustati hariduskeskuse toel moodulipõhise e-koolituse kavandamist, et teadmised oleksid püsivalt kättesaadavad ja kohandatavad; fookus on oskustel, mitte üksikutele tööriistadele ning eesmärk on koolitus 2026. aasta kevadel RaRa-s testgrupiga piloteerida.

Aruandeaasta jooksul pälvis RaRa organisatsioonina mitu tunnustust, mis kinnitavad organisatsiooni sihtide täitmise edukust. 28.02.2025 sai RaRa hoiuraamatukogu kampaania „Anna raamatule uus elu!“ Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu [jätkusuutlikkuse eripreemia](#), tuues esile edukuse ringmajanduses ja kogukonnale suunatud teenusearenduses. Lisaks oli RaRa Tõnismäe hoone 20.11.2025 muinsuskaitseameti aastaauhindade laureaat kategoorias „[Hästi restaureeritud mälestis avalikus omandis](#)“, mis tõstis esile rekonstrueerimise kvaliteeti ning RaRa rolli kultuuripärandi hoidjana. Uuenduslikku mõttelaadi ja organisatsiooni edukust näitavad tunnustused atraktiivne tööandja humanitaarteaduste üliõpilaste seas, tervist edendava töökohta määrgis 2025, riigikaitse toetaja 2025 – pronkstase ja RaRa sündmuskeskuse Green Key ökomäärgis.

2025 oli sündmuskeskuse loomise ja tegevuse alguse aasta: pandi paika teenuse mudel, põhiprotsessid ja meeskond ning teenust testiti piiratud mahus, saadi nähtavaks ja kujunes esmane kliendibaas. Huvi maja vastu osutus püsivaks (eelbroneeringud 2026. aastasse), tegevuseks kujunesid usalduslikud suhted agentuuride ja suuremate klientidega ning Green Key keskkonnastandard toetab suuremate ürituste võõrustamist. 2026. aastal liigub fookus müügitulu kasvatamisele ja ärimudeli tugevdamisele, mida toetavad sisustuse ja tehnika tarned ning nelja suure ruumi reaajas heli- ja pildiühenduse võimaldamine, mis kasvatab konverentsivõimekuse kuni 600 osalejani. 2025. aasta tulemus: omatulu 112 697 eurot, 10 200 külalast, 60 sündmust (38 välis- ja 22 omasündmust); esile võiks tõsta nt Tallinn Digital Summiti ja mitu galat/foorumit. 2026. aasta siht on müügitulu 350 000 eurot.

13. Rahvusvaheline koostöö

- Rahvusraamatukogude Direktorite Konverents (Conference of Directors of National Libraries, CDNL);
- Euroopa Rahvusraamatukogude Direktorite Konverents (Conference of European National Librarians, CENL), CENLi juurde loodud tehisintellekti arendamise töögrupp (CENL AI in Libraries Working Group);
- Rahvusvaheline Raamatukoguühingute ja -institutsioonide Liit (International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA): rahvusraamatukogude sektsioon (National Libraries Section), statistika ja tulemuslikkuse hindamise sektsioon (Statistics and Evaluation Section);
- kataloogimisstandardi RDA Euroopa huvigrupp (European RDA Interest Group, EURIG);
- OCLC egiidi all tegutsev rahvusvahelise virtuaalse autoriteetfailiga tegelev VIAF Nõukogu (VIAF Council);
- Euroopa riikide rahvaraamatukogusid kureerivate asutuste koostööfoorumi (NAPLE) e-raamatu tööühm;
- Saksa, Austria ja Šveitsi saatkonnad – kogude komplekteerimine ja kultuurivahetus;
- standardnumbrite rahvusvahelised keskused: Rahvusvaheline ISBN Agentuur (International ISBN Agency), Rahvusvaheline ISSN Keskus (ISSN International Centre), Rahvusvaheline ISMN Agentuur (International ISMN Agency);
- Euroopa Parlamentide Uurimis- ja Dokumentatsioonikeskus (European Centre for Parliamentary Research and Documentation, ECPRD);
- rahvusvaheline andmekogu RILM – muusikakirjanduse annoteeritud andmebaas;
- Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon (World Intellectual Property Organization, WIPO) – kogude komplekteerimine ja pimedate raamatukogus toodetud venekeelsete heliraamatute kättesaadavaks tegemine;
- Euroopa Teadusraamatukogude Ühing (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche, LIBER): LIBERi autoriõiguse töögrupp (LIBER Copyright & Legal Matters Working Group);
- Rahvusvaheline Veebiarhiveerimise Konsortium (International Internet Preservation Consortium, IIPC);
- IIF Konsortium (IIF Consortium, IIF-C);
- Ex Librise toodete kasutajate koostöövõrgustik (International Group of Ex Libris Users, IGeLU);
- autoriõiguse koostöövõrgustik (Europeana Copyright Community).

FINANTSNÄITAJAD (tuhandetes eurodes)	2025	2024
Bilansimaht	87 137	87 259
Käibevara	4 169	13 110
Põhivara	82 968	74 148
Lühiajalised kohustised	2 223	10 693
Pikaajalised kohustised	91	0
Netovara	84 823	76 566
Müügitulu	420	124
Eraldised riigieelarvest	9 952	10 144
Muud sihtfinantseeringud	13 552	26 705
Tegevuskulud	15 870	16 341
Tulem	8 257	21 014
SUHTARVUD	2025	2024
Käibevara/lühiajalised kohustised	188%	123%
Põhivara/bilansimaht	95%	85%
Netovara/bilansimaht	97%	88%
Müügitulu/ tegevustoetuste – ja sihtfinantseerimise tulu	2%	0%

2024. aastal töötas Eesti Rahvusraamatukogus keskmiselt 198 töötajat; töölepingu alusel töötavatele isikutele arvestatud töötasude üldsumma oli 4 641 617 eurot. Peadirektori töötasu oli 89 738 eurot.

Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu koosneb seitsmest liikmest. Nõukogu liikmetele maksti tasu 2024. aastal kokku 10 250 eurot.

2025. aastal töötas Eesti Rahvusraamatukogus keskmiselt 193 töötajat; töölepingu alusel töötavatele isikutele arvestatud töötasude üldsumma oli 4 707 636 eurot. Peadirektori töötasu oli 97 475 eurot.

Eesti Rahvusraamatukogu nõukogu koosneb seitsmest liikmest. Nõukogu liikmetele maksti tasu 2025. aastal kokku 9 174 eurot.

Raamatupidamise aastaaruanne
Bilanss

(eurodes)

AKTIVA (vara)	lisa	31.12.2025	31.12.2024
Käibevara			
Raha	2	1 175 773	4 608 757
Finantsinvesteeringud	3	1 200 000	8 000 000
Nõuded ja ettemaksed	4	1 786 111	487 195
Varud		7 345	14 505
Käibevara kokku		4 169 229	13 110 457
Põhivara			
Materiaalne põhivara	6	80 663 941	72 405 336
Immateriaalne põhivara	7	2 303 782	1 742 983
Põhivara kokku		82 967 723	74 148 319
AKTIVA (vara) KOKKU		87 136 952	87 258 776
PASSIVA (kohustised ja netovara)			
Lühiajalised kohustised			
Laenukohustised		27 291	0
Võlad ja ettemaksed	8	2 195 810	10 692 776
Lühiajalised kohustised kokku		2 223 101	10 692 776
Pikaajalised kohustised			
Laenukohustised		90 970	0
Pikaajalised kohustised kokku		90 970	0
Kohustised kokku		2 314 071	10 692 776
Netovara		84 822 881	76 566 000
PASSIVA (kohustised ja netovara) KOKKU		87 136 952	87 258 776

Tulemiaruanne

(eurodes)

	lisa	2025	2024
Müügitulu	10	420 295	124 015
Tegevustoetus		9 951 907	10 143 625
Sihtfinantseerimine põhivara soetamiseks	11	11 783 450	25 427 409
Sihtfinantseerimine tegevuskulude katteks	11	1 768 622	1 277 540
sh välisabi		440 759	120 739
Muud tegevustulud		3 943	10 436
Kokku tegevustulud		23 928 217	36 983 025
Kaubad, toore, materjal ja teenused (majandamiskulud)	12	-5 081 021	-4 144 244
Mitmesugused tegevuskulud	13	-3 080 388	-5 261 513
Tööjõukulud	14	-6 386 388	-6 267 364
Põhivara kulum ja väärtuse langus kokku	6,7	-1 322 226	-668 019
Kokku tegevuskulud		-15 870 023	-16 341 140
Tegevustulem		8 058 194	20 641 885
Finantstulud ja –kulud			
Intressikulu		-3 668	0
Intressitulu		202 355	372 595
Finantstulud ja –kulud kokku		198 687	372 595
Aruandeaasta tulem		8 256 881	21 014 480

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	lisa	2025	2024
Rahavood põhitegevusest			
Tegevustulem		8 058 194	20 641 885
Korrigeerimised:			
Põhivara kulum ja väärtuse langus	6,7	1 322 226	668 019
Põhivara soetamiselt käibemaksukulu		2 299 346	4 677 412
Sihtfinantseerimise tulud põhivara soetamiseks	11	-11 783 450	-25 427 409
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	4	-42 305	266 807
Varude muutus		7 160	-11 276
Põhitegevusega seotud võlgade ja ettemaksete muutus		588 507	620 352
Kokku rahavood põhitegevusest		449 678	1 435 790
Rahavood investeerimistegevusest			
Materiaalse ja immateriaalse põhivara soetamisel tasutud		-14 875 059	-28 418 623
Laekunud sihtfinantseerimised põhivara soetamiseks		4 027 066	31 852 299
Tasutud muude finantsinvesteeringute soetamisel		-1 400 000	-8 000 000
Laekunud muude finantsinvesteeringute müügist		8 200 000	0
Laekunud intressid ja muu finantstulu		202 355	372 595
Kokku rahavood investeerimistegevusest		-3 845 638	-4 193 729
Rahavood finantseerimistegevusest			
Tagasi makstud kapitalirendikohustused		-33 356	0
Makstud intressid		-3 668	0
Kokku rahavood finantseerimistegevusest		-37 024	0
Rahavood kokku		-3 432 984	-2 757 939
Raha ja selle ekvivalendid perioodi algul		4 608 757	7 366 696
Raha ja selle ekvivalentide muutus		-3 432 984	-2 757 939
Raha ja selle ekvivalendid perioodi lõpul		1 175 773	4 608 757

Netovara muutuste aruanne
(eurodes)

	Akumuleeritud tulem	Netovara kokku
31.12.2023	55 551 520	55 551 520
Aruandeaasta tulem	21 014 480	21 014 480
31.12.2024	76 566 000	76 566 000
Aruandeaasta tulem	8 256 881	8 256 881
31.12.2025	84 822 881	84 822 881

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga. Eesti finantsaruandluse standard tugineb rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuspõhimõtetele ning selle põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduses, mida täiendavad Eesti Raamatupidamise Toimkonna juhendid.

Lisaks eeltoodule on Eesti Rahvusraamatukogu kui avalik-õigusliku juriidilise isiku raamatupidamise aastaaruande koostamisel arvestatud avaliku sektori finantsarvestuse ja –aruandluse juhendis sätestatud nõuete ja arvestuspõhimõtetega. Juhul, kui Raamatupidamise Toimkonna juhendites esitatud arvestuspõhimõtted erinevad avaliku sektori finantsarvestuse ja –aruandluse juhendis sätestatud arvestuspõhimõtetest, lähtutakse avaliku sektori juhendis sätestatud põhimõtetest.

Vara ja kohustised on bilansis jaotatud lühi- ja pikaajalisteks. Lühiajaliste varadena on näidatud varad, mis eeldatavasti realiseeritakse järgmisel majandusaastal. Lühiajaliste kohustistena on näidatud kohustised, mille maksetähtaeg on 12 kuu jooksul alates bilansipäevast. Ülejäänud varad ja kohustised on näidatud pikaajalistena.

Tulemiaruaruande koostamisel on lähtutud Raamatupidamise seaduse lisa 2 toodud kasumiaruande skeemist nr 1.

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Raha ja rahavoogude aruanne

Raha ja raha ekvivalentidena rahavoogude aruandes näidatakse raha kassas ja arvelduskontode jääke ning lühiajalisi deposiite. Rahavoogude aruande põhitegevuse koostamisel on kasutatud kaudset meetodit, investeerimis ja finantseerimistegevuse rahavoogudel otsesest meetodit.

Finantsvarad ja -kohustised

Finantsvaraks loetakse raha, nõudeid ostjate vastu ja muid lühi- ja pikaajalisi nõudeid. Finantskohustisteks loetakse tarnijatele tasumata arveid, viitvõlgasid ja muid lühi- ja pikaajalisi kohustisi.

Finantsvarad ja -kohustised võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või -kohustise eest makstud või saadud tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või -kohustisega otseselt seotud tehingukulutusi. Finantskohustised kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses.

Finantsvara eemaldatakse bilansist siis, kui Rahvusraamatukogu kaotab õiguse finantsvarast tulenevatele rahavoogudele või ta annab kolmandale osapoolele üle varast tulenevad rahavood

ning enamiku finantsvaraga seotud riskidest ja hüvedest. Finantskohustus eemaldatakse bilansist siis, kui see on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Nõuded ostjate vastu

Ostjatelt laekumata nõudeid kajastatakse lähtudes tõenäoliselt laekuvatest summadest, hinnates iga arve laekumise tõenäosust võimalusel eraldi. Leppetrahvide arvestus toimub bilansiväliselt.

Varud

Varud võetakse arvele soetusmaksumus, mis koosneb ostuhinnast ja soetamisega seotud otsestest kuludest. Varude arvestuses kasutatakse FIFO meetodit. Varud hinnatakse bilansis lähtuvalt sellest, kumb on madam, kas soetusmaksumus või neto realiseerimisväärtus.

Materiaalne põhivara

Materiaalne põhivara on vara, mille kasutusiga on pikem kui üks aasta ja mille maksumus ületab 10 000 eurot. Materiaalne põhivara võetakse arvele soetusmaksumus, mis koosneb ostuhinnast, mittetagastatavatest maksudest ja muudest otsestest kasutuselevõtmist võimaldavatest väljaminekutest. Vastavalt avaliku sektori finantsarvestuse ja – aruandluse juhendile ei lisata põhivara soetusmaksumusele tagastamisele mittekuuluvat käibemaksu, käibemaks kantakse aruandeperioodi kuludesse. Vara, mille maksumus ei ületa 10 000 eurot, loetakse väheolulise maksumusega varaks ja kantakse soetamisel kuludesse.

Hilisemate parendustega seotud kulutused lisatakse materiaalse põhivara soetusmaksumusele ainult juhul, kui need vastavad materiaalse põhivara mõistele ja vara bilansis kajastamise kriteeriumitele (sh tõenäoline osalemine tulevikus majandusliku kasu tekitamisel). Jooksva hoolduse ja remondiga kaasnevad kulutused kajastatakse perioodikuludes. Juhul kui materiaalse põhivara objektile vahetatakse välja mõni komponent, lisatakse uue komponendi soetusmaksumus objekti soetusmaksumusele juhul, kui see vastab materiaalse põhivara mõistele ja vara bilansis kajastamise kriteeriumitele. Asendatav komponent kantakse bilansist maha isegi juhul, kui see ei olnud eelnevalt eraldi komponendina arvel. Juhul kui asendatava komponendi algne soetusmaksumus (ja sellest tulenevalt tänane bilansiline jääkmaksumus) ei ole teada, siis seda hinnatakse, lähtudes antud komponendi tänasest soetusmaksumusest, arvestades maha hinnangulise kulumi.

Materiaalset põhivara kajastatakse soetusmaksumus, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum. Kulumit arvestatakse lineaarselt lähtudes vara kasulikust tööeast. Põhivaragruppide amortisatsiooninormid on järgmised:

Hooned	2 - 5% aastas
Masinad ja seadmed	10 - 50% aastas
Transpordivahendid	20% aastas
Info- ja kommunikatsioonivahendid	20 - 50% aastas
Muu inventar	10 - 25% aastas

Teavikud ja kunstiväärtused võetakse arvele soetusmaksumuses, nende puhul piirväärtust ei rakendata. Maad, teavikud ja kunstiväärtusi ei amortiseerita. Teavikud ja kunstiväärtused kantakse bilansist maha siis, kui need on kasutamiskõlbmatud või hävinenud.

Rahvusraamatukogu ei tee kaetava väärtuse teste ega kajasta varade väärtuse langust kaetavale väärtusele avaliku teenuse osutamiseks vajalike põhivarade puhul, kui vara väärtus ei ole langenud selle riknemise või muul põhjusel osaliselt või täielikult kasutusest eemaldamise tõttu. Muudel juhtudel tehakse põhivara väärtuse languse korral kaetava väärtuse test. Juhul, kui põhivara kaetav väärtus (so kõrgem kahest järgnevast näitajast: vara õiglane väärtus (miinus müügikulutused) või vara kasutusväärtus) on väiksem tema bilansilisest jääkmaksumusest, on materiaalsete põhivarade objektid alla hinnatud nende kaetavale väärtusele.

Kui ilmneb, et vara tegelik kasulik tööiga on oluliselt erinev esialgu hinnatust, muudetakse amortisatsiooniperioodi. Olemasolevate varade eluiga vaadatakse üle investeeingu- (renoveerimis-) plaanide koostamisel ja parenduste (renoveerimissummade) lisamisel põhivara soetusmaksumusele. Amortisatsiooniperioodi muutuse mõju kajastatakse aruandeperioodis ja järgmistes perioodides, mitte tagasiulatuvalt. Juhul, kui põhivara objekt koosneb üksteisest eristatavatest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena ning määratakse ka vastavalt nende kasulikule elueale eraldi amortisatsioonimäärad. Vara hakatakse amortiseerima alates tema kasutusvalmis saamise hetkest (st alates hetkest, mil ta on kavandatud seisundis ja asukohas) ning seda tehakse kuni amortiseeritava osa täieliku amortiseerumiseni või vara lõpliku eemaldamiseni kasutusest.

Immateriaalne põhivara

Immateriaalne põhivara on füüsilise substantsita vara, mille kasutusiga on pikem, kui üks aasta ja mille maksumus ületab 10 000 eurot. Immateriaalset vara kajastatakse soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum. Kulumit arvestatakse lineaarselt lähtudes vara kasulikust tööeest. Tarkvara amortiseeritakse 10 - 25% aastas.

Rendid

Kapitalirendina kajastatakse rendilepinguid, mille puhul kõik olulised vara omandiga seotud riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Kõik ülejäänud rendilepingud on kajastatud kasutusrendina.

Kapitalirendi kohustist vähendatakse põhiosa tagasimaksetega, intressikulu kajastatakse kasumiaruandes finantskuluna. Kasutusrendimaksud kajastatakse kasumiaruandes rentnikuna kuluna ja rendileandjana tuluna lineaarselt rendiperioodi jooksul.

Tulu

Tulu kajastatakse saadud või saadaoleva tasu õiglasest väärtusest. Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui kõik olulised omandiga seotud riskid on läinud üle ostjale ning müügitulu ja tehinguga seotud kulu on usaldusväärselt määratav. Tulu teenuste müügist kajastatakse teenuse osutamisel. Intressitulu kajastatakse tekkepõhiselt.

Toetused, sh sihtfinantseerimine tegevuskulude katteks ja põhivara soetuseks

Tegevustoetused, mis antakse saajale lähtudes tema põhikirjalistest ülesannetest ja arengudokumentides määratud eesmärkidest, kajastatakse raha laekumisel tulemiaruanDES tuluna.

Sihtfinantseerimist kajastatakse bilansis esmakordselt raha ülekandmisel või laekumisel või sihtfinantseerimisega seotud nõuete, kohustiste, tulude ja kulude arvele võtmise kuupäeval. Sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna tegevuskulude tegemise või põhivara soetamise perioodil, kui sihtfinantseerimise tingimustega ei kaasne sisuline tagasinõude või laekumata jäämise risk.

Sihtfinantseerimine tegevuskulude katteks kajastatakse lähtuvalt tulude-kulude vastavuse printsiibist. Selliseid laekunud sihtfinantseerimise summasid, millele vastavad kulud tekivad järgmisel perioodil, näidatakse bilansi real „Võlad ja ettemaksed“.

Sihtfinantseerimine põhivara soetamiseks kajastatakse tuluna põhivara soetamise perioodil.

Tasuta saadud teenused

Teistelt avaliku sektori üksuselt saadud tasuta teenuseid kajastatakse lähtuvalt avaliku sektori finantsarvestuse ja –aruandluse juhendi § 32 lg 6 tegevuskuluna ja sihtfinantseerimise tuluna.

Välisvaluutas toimuvate tehingute kajastamine

Välisvaluutas toimuvad tehingud kajastatakse tehingu toimumise päeval kehtiva Euroopa Keskpanga valuutakursiga. Välisvaluuta tehingutest saadud kasumid ja kahjumid on kajastatud kasumiaruanDES. Välisvaluutas fikseeritud vara ja kohustised on ümber hinnatud eurodesse bilansipäeva valuutakursside alusel.

Seotud osapoolte tehingud

Rahvusraamatukogus loetakse seotud osapoolteks peadirektor ja töötajad, kellel on õigus sõlmida Rahvusraamatukogu nimel lepinguid ning nõukogu liikmed, nende lähedased pereliikmed (sh elukaaslased ja lapsed) ning kõigi eelpool nimetatud isikute poolt kontrollitavad või nende olulise mõju all olevad ettevõtted.

Raamatupidamise aastaaruandes avalikustatakse tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja olulised soodustused. Muude seotud osapooltega tehtud tehingute osas avalikustatakse raamatupidamise aastaaruandes informatsioon vaid nende tehingute kohta, mis ei vasta õigusaktidele või aruandekohustuslase sisedokumentide üldistele nõuetele või turutingimustele.

Bilansipäevajärgsed sündmused

Raamatupidamise aastaaruanne kajastab olulisi vara ja kohustiste hindamist mõjutavaid asjaolusid, mis ilmnesid bilansipäeva ja aruande koostamispäeva vahemikul ning on seotud aruandeperioodi või eelnevate perioodide tehingutega. Olulisi bilansipäevajärgseid sündmusi, mis ei ole seotud aruandeperioodi või eelnevate perioodide tehingutega, ei kajastata bilansis, nende olemasolul on nende sisu avalikustatud aastaaruande lisades.

Lisa 2 Raha

	31.12.2025	31.12.2024
Sularaha kassas	174	792
Raha arvelduskontodel	1 175 599	4 607 965
Kokku	1 175 773	4 608 757

Raha arvelduskontodel rida sisaldab järgmisi Coop Pank AS-iga sõlmitud tähtajalise hoiuse lepinguid:

- tähtajaline hoius summas 200 000,00 eurot, tähtajaga 04.03.2026, intressimääraga 2,27% aastas

Lisa 3 Finantsinvesteeringud

2024 aasta finantsinvesteeringute all summas 8 000 000,00 eurot kajastab Rahvusraamatukogu järgmisi Coop Pank AS-iga sõlmitud tähtajalise hoiuse lepinguid:

- tähtajaline hoius summas 3 000 000,00 eurot, tähtajaga 31.05.2025, intressimääraga 3,18% aastas
- tähtajaline hoius summas 2 000 000,00 eurot, tähtajaga 05.08.2025, intressimääraga 3,28% aastas
- tähtajaline hoius summas 3 000 000,00 eurot, tähtajaga 22.09.2025, intressimääraga 3,51% aastas

2025 aasta finantsinvesteeringute all summas 1 200 000,00 eurot kajastab Rahvusraamatukogu järgmisi Coop Pank AS-iga sõlmitud tähtajalise hoiuse lepinguid:

- tähtajaline hoius summas 850 000,00 eurot, tähtajaga 14.11.2026, intressimääraga 1,85% aastas
- tähtajaline hoius summas 350 000,00 eurot, tähtajaga 14.11.2026, intressimääraga 1,80% aastas

Lisa 4 Nõuded ja ettemaksed

	lisa	31.12.2025	31.12.2024
Nõuded ostjate vastu		247 094	78 374
Ebatõenäoliselt laekuvaks hinnatud nõuded		-284	-93
Maksude ettemaksed ja tagasinõuded	5	16 706	14 451
Sihtfinantseerimise nõuded	11	1 327 323	25 791
Saamata seadusandlusest tulenevad toetused		0	352
Muud ettemakstud tulevaste perioodide kulud		195 262	368 320
Muud lühiajalised nõuded		10	0
Kokku		1 786 111	487 195

Muude ettemakstud tulevaste perioodide kuludena on kajastatud järgnevatiks perioodideks tellitud perioodika, andmebaaside kasutamise litsentside jms eest tehtud ettemaksed.

Lisa 5 Maksud

	lisa	31.12.2025		31.12.2024	
		ettemaks	võlg	ettemaks	võlg
Ettemaksukonto	4	16 706		14 451	
Käibemaks			31 651		21 884
Erisoodustuste tulumaks			4 773		3 780
Üksikisiku tulumaks			87 851		75 967
Sotsiaalmaks			151 608		140 801
Töötuskindlustusmaks			9 579		8 997
Kogumispensioni makse			9 646		5 409
Kokku ettemaksed	4	16 706		14 451	
Kokku võlad	8		295 109		256 838

Lisa 6 Materiaalne põhivara

	Maa	Ehitised	Masinad ja seadmed	Infotehnoloogia ja muu inventar	Kunsti- väärtused	Teavikud	Ette- maksed ja lõpetamata põhivara	Kokku
Soetusmaksumus 31.12.2024	666 017	24 038 338	260 244	352 842	71 160	5 829 968	49 589 750	80 808 319
Akumuleeritud kulum 31.12.2024	0	-7 881 420	-260 244	-261 319	0	0	0	-8 402 983
Jääkmaksumus 31.12.2024	666 017	16 156 918	0	91 523	71 160	5 829 968	49 589 750	72 405 336
Ostud ja parendused	0	0	0	295 360	0	160 790	8 842 893	9 299 043
Arvestatud kulum	0	-1 049 584	0	-33 395	0	0	0	-1 082 979
Mahakandmine	0	0	0	0	0	-2 090	0	-2 090
Ümberklassifitseerimine	0	55 697 247	0	0	0	0	-55 697 247	0
Saadud mitterahaline sihtfinantseerimine	0	0	0	0	0	44 631	0	44 631
Soetusmaksumus 31.12.2025	666 017	79 735 585	151 659	622 202	71 160	6 033 299	2 735 396	90 015 318
Akumuleeritud kulum 31.12.2025	0	-8 931 004	-151 659	-268 714	0	0	0	-9 351 377
Jääkmaksumus 31.12.2025	666 017	70 804 581	0	353 488	71 160	6 033 299	2 735 396	80 663 941

Lõpetamata põhivarasse lisandus 2025. aastal rahvusraamatukogu hoone renoveerimisprojekti raames tehtud töödest 6 154 904 eurot ja sisustuse soetamisest 2 687 989 eurot.

Rahvusraamatukogu hoone maksumusse kapitaliseeriti 2025 aastal lõpetamata põhivaradest:

- hoone, maksumusega 20 924 332 eurot
- aknad 300 364 eurot
- katusekatted 74 368 eurot
- välisseinad ja fassaad ning välisseinte sooja-, hüdro- ja heliisolatsioon 84 936 eurot
- kandvad vaheseinad- ja postid ning vahe- ja katuselaed 6 852 eurot
- vundamendid ja aluspõrandad 4 881 eurot
- rõdud ja terrassid 424 229 eurot
- sisemised mittekanvad vaheseinad ja vooderdused ning siseseinte sooja-, heli- ja hüdroisolatsioon 976 010 eurot
- hoonesisene veevarustus 3 845 eurot

- hoonesisene kanalisatsioon summas 5 398 eurot
- teed ja platsid 3 971 eurot
- hoone juurde kuuluv välisvarustus ja piirded 1 800 055 eurot
- trepid 159 330 eurot
- ukсед ja väravad 1 782 245 eurot
- siseseinte katted 1 657 898 eurot
- laed 2 893 245 eurot
- põrandad 4 424 130 eurot
- sanitaartechnika seadmed 168 947 eurot
- küttesüsteem 690 377 eurot
- katlamaja 236 310 eurot
- ventilatsioon 5 837 000 eurot
- jahutusseadmed 1 355 668 eurot
- sprinkleri torustikud ja armatuur 275 587 eurot
- tuletõrje veevarustuse torustikud 210 544 eurot
- gaaskustutussüsteemid 27 047 eurot
- valgustus 3 319 018 eurot
- tugevoolusüsteemid 3 582 806 eurot
- piksekaitse ja maandus 17 980 eurot
- varutoiteseadmed 263 293 eurot
- hooneautomaatika 566 122 eurot
- telefoni, arvuti- ja sideseadmed ning telefonikeskjaamad 2 339 656 eurot
- videosein ja helisüsteem 56 943 eurot
- liftid 644 300 eurot
- suruõhusüsteem 39 240 eurot
- aknakatted 219 740 eurot
- restaureeritavad elemendid 320 580 eurot

Kogumaksumusega 55 697 247 eurot.

Teavikute ostmiseks kulus 2025 aastal 160 790 eurot. Rahvusraamatukogule annetati teavikuid aruandeperioodil summas 44 631 eurot (lisa 11).

Teavikute ostmiseks kulus 2024 aastal 160 755 eurot ning samal aastal annetati teavikuid Rahvusraamatukogule summas 32 269 eurot (lisa 11).

Lisa 7 Immateriaalne põhivara

	Tarkvara	Muu immateriaalne põhivara	Kasutusele võtmata tarkvara	Kokku
Soetusmaksumus 31.12.2024	1 490 931	135 321	797 238	2 423 490
Akumuleeritud kulum 31.12.2024	-636 044	-44 463	0	-680 507
Jääkmaksumus 31.12.2024	854 887	90 858	797 238	1 742 983
Ostud ja parendused	0	0	797 956	797 956
Arvestatud kulum 2024	-211 270	-25 887	0	-237 157
Ümberklassifitseerimine	137 475	0	-137 475	0
Soetusmaksumus 31.12.2025	1 628 406	135 321	1 457 719	3 221 446
Akumuleeritud kulum 31.12.2025	-847 314	-70 350	0	-917 664
Jääkmaksumus 31.12.2025	781 092	64 971	1 457 719	2 303 782

Poolleioleva immateriaalse tarkvara hulka kuuluvad Kultuuriministeeriumi poolt sihtfinantseeritud kahe aastased projektid perioodil 2025-2026. Eeldusel, et projektides osalevad hankijad jõuavad oma töödega tähtaegselt valmis – lõppevad need 2026 aasta lõpuks ja siis võetakse need immateriaalse põhivarana üles .

Lisa 8 Võlad ja ettemaksed

	lisa	31.12.2025	31.12.2024
Võlad tarnijatele		1 693 586	3 153 370
Võlad töövõtjatele		96 295	54 989
Maksuvõlad	5	295 109	256 838
Muud viitvõlad		1 259	223
Muud kohustised		0	97
Sihtfinantseerimiseks saadud ettemaksed	11	109 561	7 227 259
Kokku		2 195 810	10 692 776

Lisa 9 Kasutusrent

Kasutusrendi tulu aruandeaastal	lisa	2025	2024
Ruumide rent ja majandamine		210	863
Kokku	10	210	863
Kasutusrendi kulu aruandeaastal	lisa	2025	2024
Asenduspinna rent		679 355	1 100 931
Ruumide rent		526 760	278 130
Sõidukid		328	595
Kontoritehnika		280	420
Kokku		1 206 723	1 380 076
Järgmiste perioodide kasutusrendi kulu mittekatkestatavatest lepingutest	lisa	2025	2024
Ruumide rent, 12 kuu jooksul		424 488	1 322 930
Ruumide rent, 1-5 aasta jooksul		1 669 527	2 570 589
Ruumide rent, 6 aastat ja enam		799 981	1 874 388
Kokku		2 893 996	5 767 907

Lisa 10 Müügitulu

Müügitulu tululiikide lõikes	Lisa	2025		2024	
		summa		summa	
Tulud ruumide kasutamisest		135 312	32,2%	0	0,0%
Konverentsiteenus		124 794	29,7%	10 728	8,6%
Kirjastusteenused		96 637	23,0%	42 306	34,1%
Koolitused		21 260	5,1%	22 388	18,1%
Muud		13 750	3,3%	3 942	3,2%
Raamatute laenutusteenus		11 374	2,7%	7 851	6,3%
Kõitmine ja restaureerimine		6 348	1,5%	18 150	14,6%
Infoteenused		5 607	1,3%	5 431	4,4%
Digiteerimine, skaneerimine		5 003	1,2%	12 356	10,0%
Üüritulu ja parkimisplatsi rent	9	210	0,1%	863	0,7%
Kokku		420 295	100%	124 015	100%

Lisa 11 Sihtfinantseerimine

Põhivara soetuseks saadud sihtfinantseerimine	Lisa	2025	2024
Kultuuriministeerium		11 738 819	25 395 140
Annetatud teavikud	6	44 631	32 269
Põhivara soetuseks saadud sihtfinantseerimine kokku		11 783 450	25 427 409

Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	2025	2024
Kultuuriministeerium	1 745 968	1 222 085
Eesti Kirjanduse Selts	8 200	0
Eesti Kultuurkapital	8 000	5 935
Haridus- ja Noorteamet	6 103	960
Justiits- ja Digiministeerium	2 760	0
Estonian American National Council	2 547	0
Deutsche Nationalbibliothek	2 000	0
Muud	525	514
Euroopa Komisjon	-7 481	45 552
Tartu Ülikool	0	2 600
Koninklijke Bibliotheek	0	-106
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks kokku	1 768 622	1 277 540

Saadud rahalisest sihtfinantseerimisest moodustab enamuse Kultuuriministeeriumi toetused.

Kultuuriministeeriumilt saadi 2025. aastal sihtfinantseeringut Rahvusraamatukogu hoone rekonstrueerimiseks summas 904 833 eurot ning sisustuse soetamiseks 2 200 000 eurot. Massdigiteerimise projekti eest saadi toetust 810 000 eurot. E-raamatukogu arendamist toetati 34 432 euroga ning MIRKO e-väljaannete litsentside soetamist kokku 592 000 euroga. Legacy süsteemi asendamise jaoks saadi toetust 81 696 eurot. IKT teenust toetati 36 900 euroga. Digiarhiivi toetus oli summas 168 000 eurot. Ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi projekti toetus oli 33 600 eurot. Meediapädevuse koolituse toetust saadi 140 369 eurot. Ning raamatuaasta lugemisuuringuteks saadi toetust 50 000 eurot.

Kultuuriministeeriumilt saadi 2024. aastal sihtfinantseeringut Rahvusraamatukogu hoone rekonstrueerimiseks summas 31 866 572 eurot, sh 5 000 000 eurot innovatiivsete lahenduste arendamiseks. Massdigiteerimise projekti eest saadi toetust 1 305 000 eurot. E-raamatukogu arendamist toetati 235 867 euroga. Legacy süsteemi asendamise jaoks saadi toetust 140 100 eurot. Riiklike raamatukoguteeninduse koordineerimist toetati 35 000 euroga. Digiarhiivi toetus oli summas 175 000 eurot. Ühtse üleriigilise raamatukogusüsteemi projekti toetus oli 50 000 eurot. Lisaks väiksem sihtotstarbeline toetus.

Sihtfinantseerimise nõuded	Lisa	31.12.2025	31.12.2024
Kultuuriministeerium		1 324 563	0
Justiits- ja Digiministeerium		2 760	0
Euroopa Komisjon		0	25 791
Nõuded sihtfinantseerimise osas kokku	4	1 327 323	25 791

Sihtfinantseerimise ettemaksed	Lisa	31.12.2025	31.12.2024
Kultuuriministeerium		84 619	7 193 014
Haridus- ja Noorteamet		22 142	28 245
Eesti Kultuurkapital		2 800	6 000
Kohustused sihtfinantseerimise osas kokku	8	109 561	7 227 259

Lisa 12 Majandamiskulud

	2025	2024
Kinnistute ja hoonete majandamiskulud ja remont	-1 977 603	-1 847 995
Teavikute ja perioodikaga seotud kulud	-1 401 345	-728 758
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kulud	-1 178 904	-1 129 727
Administreerimiskulud	-169 368	-105 383
Ürituste ja näituste korraldamise kulud	-90 384	-78 446
Sõidukite majandamiskulud	-55 349	-10 424
Tervise edendamise kulud	-42 720	-48 828
Reklaami ja kommunikatsiooni kulud	-39 373	-45 323
Koolitused	-31 277	-42 153
Lähetused	-28 615	-29 462
Inventar ja inventari remondikulud	-24 449	-21 796
Muud	-41 634	-55 949
Kokku	-5 081 021	-4 144 244

Lisa 13 Mitmesugused tegevuskulud

	2025	2024
Maksud, lõivud (käibe-, maa-, ettevõtetulumaks jms)	-3 078 987	-5 260 504
Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded (sh leppetrahvid)	-284	-93
Muud tegevuskulud	-1 117	-916
Kokku	-3 080 388	-5 261 513

Lisa 14 Tööjõukulud

	2025	2024
Töötasud kokku	-4 742 983	-4 661 351
Erisoodustused	-25 415	-21 455
Sotsiaalkindlustusmaksed	-1 617 990	-1 584 558
Kokku	-6 386 388	-6 267 364

Kõrgharidusega kultuuritöötajad	116,90	117,51
Juhid	16,20	17,00
Keskastmetspetsialistid	33,28	33,61
Noorempetsialistid	1,00	3,08
Tipppetsialistid	24,97	25,46
Töölised	1,00	1,00
Keskmine töökohtade arv	193,35	197,66

	2025	2024
Peadirektori tasud	97 475	89 738
Nõukogu liikmete tasud	9 174	10 250
Kokku	106 649	99 988

Lisa 15 Seotud osapoolte tehingud

Eesti Rahvusraamatukogu ei ole seotud osapooltega 2024. aastal teinud avalikustamisele kuuluvaid õigusaktidele, aruandekohustuslase sisedokumentide üldistele nõuetele või turutingimustele mittevastavaid tehinguid. Nõukogu ja juhatuse liikmete tasud on avalikustatud lisa 14.

Eesti Rahvusraamatukogu ei ole seotud osapooltega 2025. aastal teinud avalikustamisele kuuluvaid õigusaktidele, aruandekohustuslase sisedokumentide üldistele nõuetele või turutingimustele mittevastavaid tehinguid. Nõukogu ja juhatuse liikmete tasud on avalikustatud lisa 14.

Sõltumatu vandeaudiitori aruanne

Majandusaasta aruande allkirjad

Majandusaasta aruanne koosneb tegevusaruandest ja raamatupidamise aastaaruandest.

Majandusaasta aruanne on kinnitanud nõukogu poolt 07.aprillil 2026. aastal.

Peadirektor:

.....
Martin Öövel

Nõukogu esimees:

.....